

การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

Using literature Nirat Muang Phet for cultural tourism,
Khlung Krachaeng Subdistrict, Mueang District
Phetchaburi Province.

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

Using literature Nirat Muang Phet for cultural tourism,
Khlung Krachaeng Subdistrict, Mueang District
Phetchaburi Province.

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวรรณกรรมประเภทนิราศของสุนทรภู่ โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยว โดยการสอบถามจากประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชากรในพื้นที่ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2565 กับประชากรที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชนคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire Online) ที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20 - 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท ส่วนใหญ่ให้วิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยเน้น 1) สถาปัตยกรรมและโบราณสถานในชุมชนคลองกระแซง 2) พระราชวังต่าง ๆ เช่น พระราชวังบ้านปืน พระนครคีรี (เขาวัง) 3) รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนภายในชุมชนคลองกระแซง 4) ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชนคลองกระแซง 5) ความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำเขาหลวง, ถ้ำจัน เป็นต้น 6) แหล่งขนมหวาน และของฝากในชุมชนคลองกระแซง 7) แหล่งสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึกในชุมชนคลองกระแซง 8) งานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น งานแกะสลักไม้ งานปูนปั้น งานจิตรกรรมฝาผนัง และสนใจให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มากที่สุด อีกทั้งยังอยากให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้ในด้านของวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และควรจะมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรขึ้นในวันสำคัญภายในชุมชนเพื่อนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

คำสำคัญ : วรรณกรรม นิราศเมืองเพชร การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

Abstract

This research was to study the current condition of Sunthorn Phu's Nirat literature, especially Nirat Mueang Phet in Khlong Krachaeng Subdistrict, Mueang District, Phetchaburi Province to study the interest of Thai tourists traveling to Khlong Krachaeng Subdistrict, Mueang District, Phetchaburi Province and to study the guidelines for the use of literature for the benefit of tourism by asking from village scholars, community leaders and people in Khlong Krachaeng Sub-District, Mueang District, Phetchaburi Province. This research is a mixed research which is a quantitative research and qualitative research. The period of data collection is from October 2021 - September 2022 with the population traveling to travel within the Khlong Krachaeng community. Muang District, Phetchaburi Province and use the online questionnaire that passed the confidence test. is a tool for collecting 400 sets of data, then the questionnaires were analyzed by the Statistical Package for the Social Sciences package (SPSS).

The results showed that Demographic data of the respondents found that most of the respondents were female, aged 20-30 years, single status, bachelor's degree. General Contractor The average monthly income is 10,001 - 15,000 baht. Most of them analyze the interest in tourism in Khlong Krachaeng Subdistrict, Mueang District, Phetchaburi Province, emphasizing 1) architecture and ancient sites in Khlong Krachaeng community 2) various palaces such as Ban Puen Palace, Phra Nakhon Khiri (Khao Wang) 3) Lifestyle of people in Khlong Krachaeng community 4) Traditions and culture in Khlong Krachaeng community 5) Natural beauty such as Tham Khao Luang, Tham Chan, Ton 6) Source of sweets and souvenirs in the community Khlong Krachaeng 7) Source of local products and souvenirs in Khlong Krachaeng community 8) Various art works such as wood carvings, stucco work, murals and was most interested in the promotion and conservation of Nirat Muang Phet literature in Khlong Krachaeng Subdistrict, Mueang District, Phetchaburi Province. To provide knowledge in the field of Nirat Muang Phet literature It will increase the interest of tourists who come to travel in the community more. And there should be a public relations event about Nirat Muang Phet literature on important days within the community in order to use Nirat Mueang Phet in the development of cultural tourism in Khlong Krachaeng Sub-District, Mueang District, Phetchaburi Province.

Keywords: Literature Nirat Muang Phet Cultural tourism

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีเป็นโครงการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 30,000.00 บาท ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะศิลปศาสตร์ ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณท่านคณบดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพันธ์ ศาลาทอง ที่ได้ผลักดันจนเกิดงานวิจัยนี้ อีกทั้งขอขอบคุณบุคลากรคณะศิลปศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยจนงานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	4
1.4 สมมติฐานงานวิจัย	5
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ประวัติและผลงานของสุนทรภู่	8
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิราศ	11
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	17
2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	22
2.5 ข้อมูลทั่วไปของตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม	24
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	33
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	34
4. ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์	35
4.2 ผลการวิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	37
4.3 ผลวิเคราะห์ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	39

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน	42
4.5 ผลการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ	52
5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	57
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	58
5.3 ข้อเสนอแนะ	61
5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
บทที่ 3	
3.1 เกณฑ์ในการประเมินจากค่าเฉลี่ยของผลลัพธ์ในแบบสอบถาม แบบ Likert Scale 5 ระดับ	32
บทที่ 4	
4.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม	35
4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยว ในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	38
4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชร มาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยภาพรวม	39
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชร มาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	40
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชร มาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	41
4.6 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามเพศ	42
4.7 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามอายุ	43
4.8 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อ ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	44
4.9 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามสถานภาพการสมรส	45
4.10 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อ ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	46
4.11 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามระดับการศึกษา	47
4.12 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อ ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	48

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.13 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามอาชีพในปัจจุบัน	49
4.14 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	50
4.15 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อ ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	51

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
บทที่ 1	
1 กรอบแนวความคิด	6
บทที่ 2	
2 การเดินทางตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชรกวีเอกสุนทรภู่	15
3 ถ้ำจัน อำเภอลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	15
4 ถ้ำเขาหลวง อำเภอลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	16
5 คลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	25
บทที่ 4	
6 สมบัติแม่น้ำเพชร โดย ครูเจียบ กิตติพงษ์ พึ่งแดง พร้อมกับการแต่งกายด้วยชุดลอยชาย	52
7 ศาลาคามวาสี โดย คุณสุวรรณ พวงมาลัย	53
8 ลานอนุสรณ์สถานสุนทรภู่ ทำน้าวัดพลับพลาชัย	53
9 ถ้ำเขาหลวง	53
10 การลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชน	53
11 การลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชนอำเภอลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	54
12 ลานอนุสรณ์สถานสุนทรภู่ ทำน้าวัดพลับพลาชัย	55
13 (ซ้าย) บริเวณหน้าวัดเพชรพลี (ขวา) เสาศิงช้าภายในวัดเพชรพลี	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“วรรณกรรม” เป็นศิลปะแห่งภาษาที่แสดงเห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยที่สืบเนื่องกันจากวรรณกรรมมุขปาฐะที่บอกเล่าสืบต่อกันมา ได้มีการจดบันทึกวรรณกรรมลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมจึงเปรียบประจักษ์กระจ่างแห่งกาลเวลาที่สะท้อนสภาพชีวิตของคนไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัตถุประสงค์ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความเจริญของชาติ ภูมิปัญญาไทย ความรู้สึกนึกคิด และสติปัญญาจากศิลปะแห่งการใช้ถ้อยคำด้วยจินตนาการจากผู้ประพันธ์ผู้อ่านที่แต่ละตัวหนังสือในแต่ละวรรค ในแต่ละตอนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ โนม่น้ำผู้อ่านให้คล้อยตามตัวละคร ตามสถานการณ์ และฉากที่ผู้ประพันธ์หยิบยกขึ้นมาใช้ การหยิบยกวรรณกรรมมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ทำให้เกิดกระแสการตามรอยต่าง ๆ เช่น ละครเรื่อง บุพเพสันนิวาส ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ละคร ทรนักรบ ที่จังหวัดชัยนาท และจังหวัดนครสวรรค์ ภาพยนตร์ ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น ผู้คนจากทั่วประเทศไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวก่อให้เกิดเศรษฐกิจท่องเที่ยวที่สร้างรายได้เป็นจำนวนมหาศาลการท่องเที่ยว จากวรรณกรรมปรากฏหลักฐานนับตั้งแต่ในยุคกรีก จากงานเขียนของ เฮโรโดตัส (Herodotus, 480 – 430 B.C.) นักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งวัฒนธรรม วรรณคดี การเมือง จากการที่เฮโรโดตัส เข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อต้านการปกครองรัฐบาลที่กดขี่ข่มเหงประชาชน เขาจึงถูกเนรเทศออกนอกประเทศ จากเหตุนี้ทำให้เขาได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ มากมาย ที่เขาได้เข้าไปสัมผัสด้วยตนเอง และได้รวบรวมเขียนเป็นหนังสือชื่อ Historia (แปลว่า การค้นคว้าวิจัย) หนังสือดังกล่าวใช้ข้อมูลจากทุกสิ่ง โดยพรรณนาและอธิบายความรวมทั้งการแทรกเรื่องราวทางภูมิศาสตร์ ประเพณี ความเป็นอยู่ และลักษณะของประชาชนผู้อาศัยในดินแดนต่าง ๆ ลงในหนังสือของเขา

สุนทรภู่ได้รับยกย่องว่าเป็นนักเดินทางท่องเที่ยวรอบเมืองไทย อีกทั้งในปี พ.ศ. 2529 ในโอกาสครบรอบวันเกิด 200 ปีของสุนทรภู่ องค์การยูเนสโกได้ประกาศให้สุนทรภู่ เป็นบุคคลสำคัญของโลกทางด้านวรรณกรรม นับเป็นชาวไทยคนที่ 5 และเป็นสามัญชนชาวไทยคนแรกที่ได้รับเกียรตินี้ ในปีนั้น สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์จึงได้จัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือ "อนุสรณ์สุนทรภู่ 200 ปี" และมีการจัดตั้งสถาบันสุนทรภู่ขึ้นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแพร่ชีวิตและผลงานของสุนทรภู่ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในชีวิตของท่านได้มีโอกาสเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่เป็นภารกิจทางราชการ การ

พักผ่อนหย่อนใจ กระทั่งการท่องเที่ยวเพื่อบรรเทาความทุกข์ใจในช่วงตกต่ำของชีวิตราชการ โดยได้ถ่ายทอดเรื่องราวในการเดินทางของท่านออกมาเป็นผลงานวรรณกรรมสำคัญๆ หลายเรื่อง โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทนิราศที่ท่านประพันธ์ไว้ทั้งสิ้น 9 เรื่อง สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดและความกระตือรือร้นของท่านในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ที่ท่านเดินทางผ่านไป ทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมคตินิยมความเชื่อของท้องถิ่น นิราศทั้ง 9 เรื่อง เรียงลำดับจากปีที่ประพันธ์ ได้แก่

นิราศเมืองแกลง เป็นเรื่องราวขณะที่ท่านเดินทางไปเมืองระยอง ซึ่งมีข้อสันนิษฐานว่า อาจจะเป็นบ้านเกิดของท่าน ประพันธ์ไว้ในปี 2350 ช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 2 และในปีเดียวกันยังได้ประพันธ์

นิราศพระบาท ขณะตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ เจ้านายวังหลัง ไปนมัสการพระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรี

นิราศภูเขาทอง ประพันธ์ในปี 2371 เว้นห่างจากนิราศ 2 เรื่องแรกถึง 20 ปี ขณะที่ท่านอยู่ในสมณเพศ

นิราศเมืองเพชร ช่วงปี 2371-2374 ซึ่งเป็นช่วงที่ท่านเดินทางไปพำนักอยู่ที่เพชรบุรี หลังจากนั้นจึงกลับมายังพระนครและได้ประพันธ์

นิราศวัดเจ้าฟ้า ประมาณปี 2374 ขณะท่านศึกษาการแปรธาตุและเรื่องเหล็กไหลที่วัดเจ้าฟ้า

ช่วงปี 2375-2378 ได้ประพันธ์นิราศอิเหนา ซึ่งเป็นนิราศที่ไม่ได้ประพันธ์จากการเดินทางจริง ๆ แต่สมมุติตัวท่านเองเป็นอิเหนาที่ต้องพลัดพลากจากนางบุษบา

นิราศสุพรรณ ช่วงปี 2377-2380 มีความพิเศษตรงที่ท่านแต่งเป็นโคลง เป็นนิราศที่แสดงความสามารถทางด้านภาษาของท่าน

รำพันพิลาป ประพันธ์ในปี 2385 ปลายสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินทางแต่แสดงถึงช่วงชีวิตแร้นแิดในเพศภิกษุของท่านขณะที่จำพรรษาที่วัดเทพธิดาราม

และเรื่องสุดท้าย นิราศพระปฐม ช่วงปี 2385-2388 ขณะที่เดินทางไปนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์องค์เดิมก่อนที่จะมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในรัชกาลที่ 4 หากศึกษานิราศของสุนทรภู่จะพบว่าท่านนิยมศึกษาชื่อบ้านนามเมืองของท้องถิ่นต่าง ๆ และนำมาใช้ประโยชน์ในงานประพันธ์ โดยเฉพาะการนำชื่อของสถานที่มาพ้องกับสิ่งที่ท่านต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน ถือเป็นความสามารถและปฏิภาณกวีที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของท่าน

การท่องเที่ยวจากวรรณกรรมปรากฏหลักฐานนับตั้งแต่ในยุคกรีก จากงานเขียนของเฮโรโดตัส (Herodotus, 480 – 430 B.C.) นักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่มีความรู้ ความสามารถทั้งวัฒนธรรม วรรณคดี การเมือง จากการที่เฮโรโดตัส เข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อต้านการปกครอง

รัฐบาลที่กดขี่ข่มเหงประชาชน เขาจึงถูกเนรเทศออกนอกประเทศจากเหตุนี้ทำให้เขาได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ มากมาย ที่เขาได้เข้าไปสัมผัสด้วยตนเอง และได้รวบรวมเขียนเป็นหนังสือชื่อ Historia (แปลว่าการค้นคว้าวิจัย) หนังสือดังกล่าวใช้ข้อมูลจากทุกสิ่ง โดยพรรณนาและอธิบายความรวมทั้งการแทรกเรื่องราวทางภูมิศาสตร์ ประเพณี ความเป็นอยู่ และลักษณะของประชาชนผู้อาศัยในดินแดนต่าง ๆ ลงในหนังสือของเขา

“นิราศเมืองเพชร” ครั้งก็เอยเคยมาเที่ยวชมความงดงามของถ้ำกับคนรักสาวชาวเมืองเพชรบุรีเมื่อหลายร้อยปีก่อน... นับเป็นการได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านวรรณกรรม “นิราศเมืองเพชร” ที่เป็นเครื่องมือให้ประชาชน และเยาวชน เห็นคุณค่าของวรรณกรรม ตลอดจนภูมิปัญญาทางภาษาซึ่งไม่เพียงแต่จะสืบสานวรรณกรรมทางด้านภาษาที่ลึกลับให้เด็กรุ่นหลังเห็นคุณค่าเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการท่องเที่ยวจากความงดงามของความทรงจำที่ได้ตามรอยสุนทรภู่ จากอดีตเมื่อหลายร้อยปีที่ผ่านมา สุนทรภู่ได้พาคนรักชาวเมืองเพชรบุรี ชื่อ “จัน” เดินลัดเลาะขึ้นไปบนเขาหลวง ชมความงามตามธรรมชาติของป่าเขา กระทั่งมาถึงถ้ำจัน ซึ่งปัจจุบันถ้ำจัน อยู่ในพื้นที่ตำบลธงชัย อำเภอเมืองสุนทรภู่ได้แต่งบทกวี และพักผ่อนทอดแขนให้สาวเมืองเพชรหุ่นต่างหมอนหลับนอนภายในถ้ำจันอีกด้วย คนที่รักสุนทรภู่ คนที่รักวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรจึงไม่ควรพลาดที่จะไปเยือนถ้ำจัน และถ้ำเขาหลวงเพชรบุรี

นิราศเมืองเพชรสะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จากบ้าน วัด สู่วังคติความเชื่อ ต่าง ๆ ของคนในสมัยก่อนในมิติแห่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เอกลักษณ์ทางวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรบุรีของสุนทรภู่ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรีอย่างยั่งยืนได้ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีบันทึกในนิราศเมืองเพชร ของสุนทรภู่ ในปัจจุบันได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมในจังหวัดเพชรบุรี แสดงให้เห็นว่า นิราศเมืองเพชร เต็มเปี่ยมด้วยอิสระแห่งกวีในการถ่ายทอดพลังทางวรรณศิลป์โดยไม่ยึดติดกับกรอบขนบนิราศ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรบุรีของสุนทรภู่ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์-วัฒนธรรม และส่งเสริมให้คนรุ่นหลังเห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมรู้จักรักและหวงแหน รวมทั้งอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวรรณกรรมประเภทนิราศของสุนทรภู่ โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยว โดยการสอบถามจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชากรในพื้นที่ หรือสถานประกอบการร้านค้าในตำบลคลองกระแชง อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ เป็นการพัฒนาและประยุกต์ โดยศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรม นิราศเมืองเพชรบุรีของสุนทรภู่ หนังสือ เอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สัมภาษณ์บุคคลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมนิราศเพชรบุรีของสุนทรภู่ ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี บันทึกข้อมูลภาคสนามโดยการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่จริง และนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาค้นคว้า และศึกษาตัวอย่าง ประกอบการสรุปและอภิปรายผลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี

1.3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1.3.2.1 ตัวแปรต้น คือ

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ด้านความพร้อมของคนในชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านคุณค่าของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว
3. ความสนใจในการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research)

1. คุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร
2. การนำวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี

1.3.2.2 ตัวแปรตาม คือ การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร

1.3.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ในเดือนเมษายน 2565 จำนวน 771,505 คน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) และปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชากรในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี สถานประกอบการร้านค้า

1.3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ในเดือนเมษายน 2565 จำนวน 400 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชากรในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี สถานประกอบการร้านค้า จำนวน 10 คน

1.3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี

1.3.5 ขอบเขตด้านเวลา

เดือนตุลาคม 2564 – เดือนกันยายน 2565

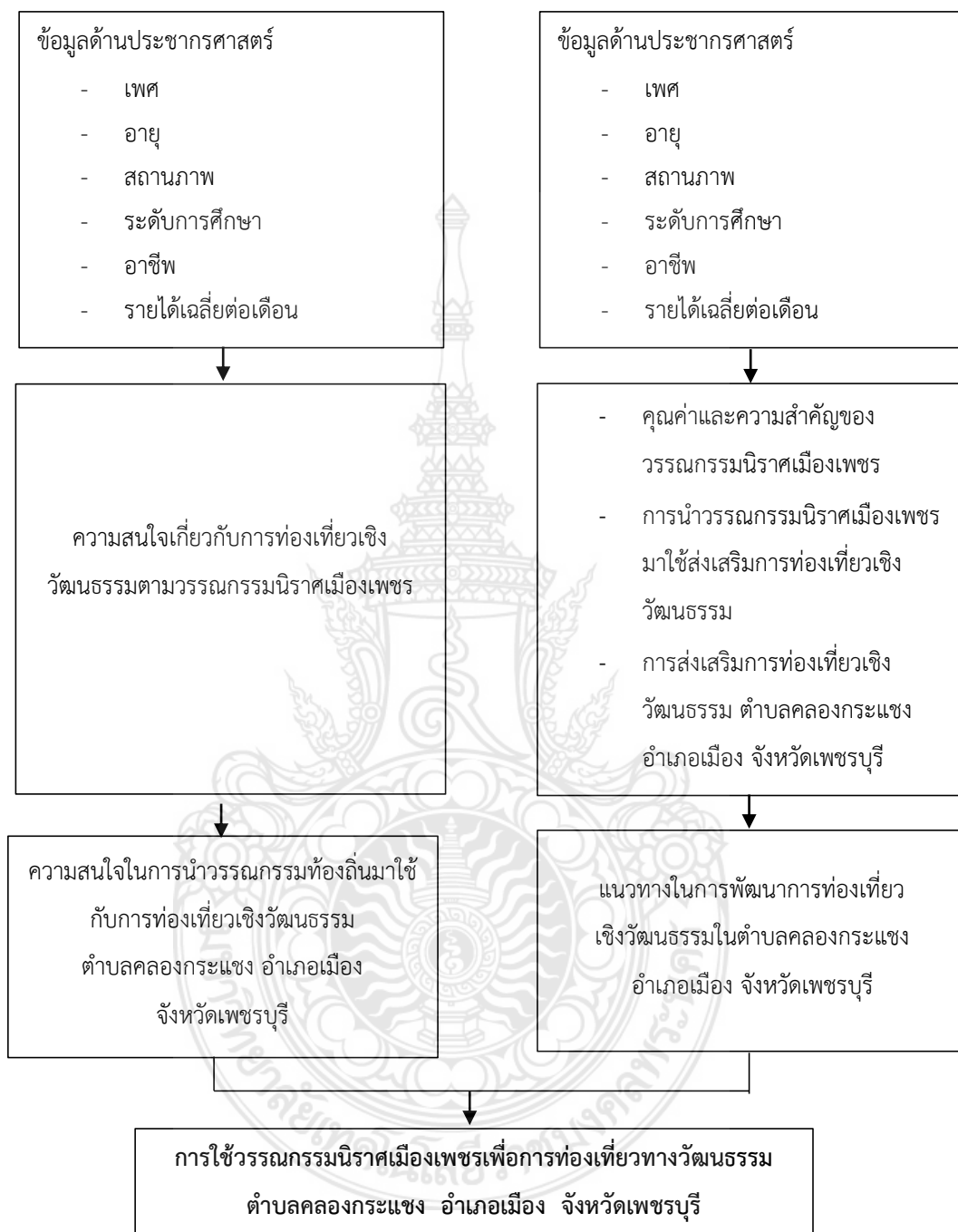
1.4 สมมติฐานงานวิจัย

1.4.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร

1.4.2 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจในการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1.4.3 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. วรรณกรรมประเภทนิราศของสุนทรภู่ โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีเป็นที่รู้จักมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยวชาวไทยทุกรุ่น

2. ความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี เพิ่มขึ้น

3. แนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่นิยมและรู้จักมากขึ้น

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรม หมายถึง งานเขียนที่แต่งขึ้นหรืองานศิลปะ ที่เป็นผลงานอันเกิดจากการคิด และจินตนาการ แล้วเรียบเรียง นำมาบอกเล่า บันทึก ขับร้อง หรือสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว จะแบ่งวรรณกรรมเป็น 2 ประเภท คือ วรรณกรรมลายลักษณ์ คือวรรณกรรมที่บันทึกเป็นตัวหนังสือ และวรรณกรรมมุขปาฐะ อันได้แก่วรรณกรรมที่เล่าด้วยปาก ไม่ได้จดบันทึก อาทิ ตำนานพื้นบ้าน

นิราศ หมายถึง งานประพันธ์ประเภทหนึ่ง ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เท่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน นิราศเรื่องแรกของไทยนั้น ได้แก่ โคลงหรือกวีชัย ซึ่งแต่งในสมัยอยุธยา นิราศนั้นมักมีเนื้อหาในเชิงพรรณนาถึงการเดินทางเป็นหลัก มักจะเล่าถึงเส้นทาง การเดินทาง และบอกเล่าถึงสิ่งที่พบเห็นระหว่างการเดินทาง ขณะเดียวกัน มักจะสอดแทรกความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางนั้น โดยมักจะเชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นกับความรู้สึกภายใน ผู้แต่งนิราศ มักจะใช้คำประพันธ์แบบร้อยกรองเป็นหลัก แต่นิราศที่แต่งด้วยร้อยแก้วก็มีอยู่บ้างเช่นกัน อนึ่ง คำว่า นิราศ มีความหมายตามตัวอักษรว่า จาก พราก ไปจาก ฯลฯ แต่นิราศอาจหมายถึงงานประพันธ์ที่พรรณนาถึงเหตุการณ์ตามลำดับ พร้อมทั้งแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์นั้น ๆ โดยมีได้มีการเดินทาง หรือการพลัดพรากก็ได้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ หรือการประกอบอาชีพ รวมถึงการนำเสนอโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย หัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประวัติและผลงานของสุนทรภู่
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิราศ
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
5. ข้อมูลทั่วไปของตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประวัติและผลงานของสุนทรภู่

ประวัติส่วนตัวของสุนทรภู่

พระสุนทรโวหาร หรือที่เรารู้จักกันดีว่า “สุนทรภู่” มีนามเดิมว่า “ภู่” เกิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2329 เวลาประมาณ 08.00 น. ณ บริเวณสถานีรถไฟบางกอกน้อยในปัจจุบัน สุนทรภู่ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนสุนทรโวหาร ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและเป็นพระสุนทรโวหารเจ้ากรมอาลักษณ์ฝ่ายพระราชวังบวร ในสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงถือว่า สุนทรภู่เป็นกวีเอก 4 แผ่นดินของไทย (ชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต, 2548, หน้า 11 – 12)

ครั้นวัยเยาว์สุนทรภู่ศึกษาเล่าเรียนที่วัดชีปะขาว ริมคลองบางกอกน้อย ปัจจุบัน คือ วัดศรีสุदारาม สุนทรภู่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถจนได้รับราชการเป็นเสมียนในกรมพระคลังสวน และเป็นครูสอนหนังสือที่วัดชีปะขาวในขณะเดียวกัน ด้านครอบครัวของสุนทรภู่ไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับบิดาและมารดาอย่างแน่ชัด แต่ทราบกันดีว่าบิดาของสุนทรภู่เป็นคนบ้านกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เพราะปรากฏเนื้อหาในนิราศเมืองแกลงที่กล่าวถึงการเดินทางของสุนทรภู่ตอนไปบวชเป็นพระภิกษุที่เมืองแกลง ส่วนมารดาเป็นพระนมของพระองค์เจ้าหญิงจงกล พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์หรือพระราชวังบวรสถานพิมุขวังหลัง รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ต่อมาบิดาและมารดาได้หย่าร้างกัน มารดามีสามีใหม่และ

มีบุตรอีก 2 คน คือ นิมกับฉิม สุตท้ายมารดาของสุนทรภู่ถึงแก่กรรมและได้จัดการเก็บศพไว้ที่วัดสระเกษ ตั้งเนื้อที่ปรากฏในโคลงนิราศสุพรรณ สุนทรภู่ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในกรมพระราชวังหลังบวรสถานพิมุข เป็นผู้ที่ปฏิญาณไหวพริบ เจ้าบทเจ้ากลอนและมีความสนใจในด้านอักษรศาสตร์เป็นพิเศษ จึงแต่งกลอนขายจนทำให้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ต่อมาลักลอบรักใคร่กับแม่จันทน์หญิงในพระราชวัง จนทราบถึงกรมพระราชวังหลังบวรสถานพิมุขและมีรับสั่งให้ลงอาญาจองจำคุกทั้งคู่ (เล็ก พงษ์สมักรไทย, 2553, หน้า 10 - 14) สุนทรภู่ถูกลงอาญาจองจำอยู่ไม่นานหลังจากกรมพระราชวังบวรสถานพิมุขทิวงคต ในปี พ.ศ. 2349 จึงได้รับอภัยโทษและสบโอกาสกลับไปเยี่ยมบิดาที่บ้านกร่ำ อำเภอแกลง อย่างเร่งด่วนโดยที่ไม่ได้ร่ำลาแม่จันอย่างใดมาจากสาเหตุที่บิดาของแม่จันไม่ยินยอรับสุนทรภู่เป็นบุตรเขยเพราะมีชายสูงศักดิ์หมายปองแม่จันอยู่ สุนทรภู่จึงตัดสินใจเดินทางไปพบบิดาเพื่อหลบหลีกเรื่องทุกข์ใจ โดยออกเดินทางพร้อมศิษย์อีก 2 คน (ประทีป วาทิกทินกร, 2544, หน้า 6 - 7) หลังกลับจากเมืองแกลงสุนทรภู่ดำรงตำแหน่งมหาดเล็ก พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระโอรสน้อยของกรมพระราชวังหลังบวรสถานพิมุข ซึ่งผนวชอยู่ ณ วัดระฆัง และได้แต่งงานกับแม่จัน ซึ่งเจ้าครอกข้างใน (ทองอยู่) เจ้านายโดยตรงของแม่จันประทานแม่จันและให้มีบุตรด้วยกัน แต่ด้วยนิสัยของสุนทรภู่เป็นคนชอบดื่มสุราจึงทำให้ภรรยาโกรธเคืองสุนทรภู่อยู่บ่อย ๆ จนเป็นเหตุให้ครองรักกันเพียงระยะเวลาสั้น ๆ หลังจากนั้น สุนทรภู่จึงตามเสด็จพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าปฐมวงศ์ไปพระพุทธรูป และแต่งนิราศพระบาทขึ้น (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2529, หน้า 10 - 11)

หลังจากหย่าร้างกับแม่จัน สุนทรภู่ตัดสินใจเดินทางไปอยู่ต่างจังหวัด โดยได้รับอุปการะจากหม่อมขุนนาง หม่อมห้ามในกรมพระราชวังบวรสถานพิมุข สุนทรภู่ออกไปทำไร่ที่จังหวัดเพชรบุรี จนมีโอกาสกลับเข้ารับราชการในวังหลวงอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2536 สุนทรภู่ได้แต่งบทกลอนถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจนเป็นที่โปรดปรานของพระองค์หนึ่ง พระองค์กำลังทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนนางสีดาผูกคอตาย บทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 ซึ่งเล่นกันมานาน พระองค์ทรงติว่าบทเก่าหนุมนานแก้ไขใช้เวลาานจนอาจทำให้นางสีดาตาย จากนั้นจึงให้บรรดากวีแต่งบทต่อเพื่อให้พอพระราชหฤทัยแต่ก็หาผู้ใดแต่งได้ไม่ จึงทรงดำรัสให้สุนทรภู่แต่ง และพระองค์พระราชหฤทัย และมีรับสั่งให้สุนทรภู่ประพันธ์ต่ออยู่หลายครั้งครา จนสุนทรภู่กลายเป็นกวีที่ทรงปรึกษาคนหนึ่งของพระองค์ ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนสุนทรโวหาร ในกรมพระอาลักษณ์ พระองค์ทรงพระราชทานที่ดินให้สุนทรภู่ปลูกเรือนอยู่ที่ใต้ท่าช้าง และมีตำแหน่งเฝ้าเป็นนิจ แม้ว่าพระองค์เสด็จประพาสก็มีโกปรดฯ ให้ลงเรือพระที่นั่งเป็นพนักงานอ่านเขียนในเวลาทรงพระราชนิพนธ์บทกลอนอยู่เสมอ (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2529, หน้า 14 - 15)

ช่วงบั้นปลายชีวิต สุนทรภู่กราบถวายบังคมลาออกจากราชการเพื่อไปซื้อสวนที่ตำบลบางระมาด โดยมีบ่าวรับใช้ชื่ออ้ายโช อ้ายโชเป็นคนเกเรมากสั่งสอนเท่าไรก็ไม่ฟังจนทำให้ชาวบ้าน

ร้องเรียนสุนทรภู่อยู่บ่อย ๆ แต่ก็ไม่สามารถตัดสินสายได้ ในที่สุด เมื่อปี พ.ศ. 2398 สุนทรภู่ได้ถึงแก่กรรมที่บ้านสวนตำบลบางระมาด ขณะอายุ 70 ปี (เล็ก พงษ์สมศรีไทย, 2553, หน้า 26)

สุนทรภู่ได้รับยกย่องว่าเป็นนักเดินทางท่องเที่ยวรุ่งนุกเบิกของเมืองไทย อีกทั้งในปี พ.ศ. 2529 ในโอกาสครบรอบวันเกิด 200 ปีของสุนทรภู่ องค์การยูเนสโกได้ประกาศให้สุนทรภู่ เป็นบุคคลสำคัญของโลกทางด้านวรรณกรรม นับเป็นชาวไทยคนที่ 5 และเป็นสามัญชนชาวไทยคนแรกที่ได้รับเกียรตินี้ ในปีนั้น สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์จึงได้จัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือ "อนุสรณ์สุนทรภู่ 200 ปี" และมีการจัดตั้งสถาบันสุนทรภู่ขึ้นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแพร่ชีวิตและผลงานของสุนทรภู่ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในชีวิตของท่านได้มีโอกาสเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่เป็นภารกิจทางราชการ การพักผ่อนหย่อนใจ กระทั่งการท่องเที่ยวเพื่อบรรเทาความทุกข์ใจในช่วงตกต่ำของชีวิตราชการ โดยได้ถ่ายทอดเรื่องราวในการเดินทางของท่านออกมาเป็นผลงานวรรณกรรมสำคัญๆ หลายเรื่อง โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทนิราศที่ท่านประพันธ์ไว้ทั้งสิ้น 9 เรื่อง สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดและความกระตือรือร้นของท่านในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ที่ท่านเดินทางผ่านไป ทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมคติความเชื่อของท้องถิ่น นิราศทั้ง 9 เรื่อง เรียงลำดับจากปีที่ประพันธ์ ได้แก่

นิราศเมืองแกลง เป็นเรื่องราวขณะที่ท่านเดินทางไปเมืองระยอง ซึ่งมีข้อสันนิษฐานว่าอาจจะที่บ้านเกิดของท่าน ประพันธ์ไว้ในปี 2350 ช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 2 และในปีเดียวกันยังได้ประพันธ์

นิราศพระบาท ขณะตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ เจ้านายวังหลัง ไปนมัสการพระพุทธบาทที่จังหวัดสระบุรี

นิราศภูเขาทอง ประพันธ์ในปี 2371 เว้นห่างจากนิราศ 2 เรื่องแรกถึง 20 ปี ขณะที่ท่านอยู่ในสมณเพศ

นิราศเมืองเพชร ช่วงปี 2371-2374 ซึ่งเป็นช่วงที่ท่านเดินทางไปพำนักอยู่ที่เพชรบุรี หลังจากนั้นจึงกลับมายังพระนครและได้ประพันธ์

นิราศวัดเจ้าฟ้า ประมาณปี 2374 ขณะท่านศึกษาการแปรธาตุและเรื่องเหล็กไหลที่วัดเจ้าฟ้า

ช่วงปี 2375-2378 ได้ประพันธ์นิราศอิเหนา ซึ่งเป็นนิราศที่ไม่ได้ประพันธ์จากการเดินทางจริง ๆ แต่สมมุติตัวท่านเองเป็นอิเหนาที่ต้องพลัดพลากจากนางบุษบา

นิราศสุพรรณ ช่วงปี 2377-2380 มีความพิเศษตรงที่ท่านแต่งเป็นโคลง เป็นนิราศที่แสดงความสามารถทางด้านภาษาของท่าน

รำพันพิลาป ประพันธ์ในปี 2385 ปลายสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินทาง แต่แสดงถึงช่วงชีวิตรันทดในเพศภิกษุของท่านขณะที่จำพรรษาที่วัดเทพธิดาราม

และเรื่องสุดท้าย นิราศพระปฐม ช่วงปี 2385-2388 ขณะที่เดินทางไปนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์องค์เดิมก่อนที่จะมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในรัชกาลที่ 4 หากศึกษานิราศของสุนทรภู่จะพบว่าท่านนิยมศึกษาชื่อบ้านนามเมืองของท้องถิ่นต่าง ๆ และนำมาใช้ประโยชน์ในงานประพันธ์ โดยเฉพาะการนำชื่อของสถานที่มาพ้องกับสิ่งที่ท่านต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน ถือเป็นความสามารถและปฏิภาณกวีที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของท่าน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิราศ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิราศ

วรรณกรรมนิราศเป็นบทประพันธ์ที่กวีใช้บันทึกการเดินทางและยังสอดแทรกอารมณ์ที่ต้องพลัดพรากจากนางอันเป็นที่รัก ซึ่งวรรณกรรมนิราศเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา โครงเรื่องประกอบด้วยบทไหว้ครู เนื้อเรื่องกล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่กวีได้พบเห็นแล้วคร่ำครวญถึงนางอันเป็นที่รัก และบทลงท้ายมักกล่าวถึงจุดมุ่งหมายหรือบอกชื่อและฐานะของผู้เขียนนิราศในสมัยอยุธยาและธนบุรีนั้นมักนิยมเขียนในรูปแบบโคลงจึงเรียกว่า “นิราศคำโคลง” หรือ กาพย์ห่อโคลงหรือฉันท (เล็ก พงษ์สมักรไทย, 2553, หน้า 48) ซึ่งสอดคล้องกับสายทิพย์ นุกูลกิจ (2553, หน้า 7 - 8) ที่กล่าวว่า นิราศสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นมักแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงมากที่สุด และกวีมักจะเน้นการแสดงความรัก ความหวังหาอาลัยหรือแม้กระทั่งความในใจของกวีที่มีต่อนางอันเป็นที่รักมากกว่าการเขียนบันทึกเส้นทาง

สมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมักนิยมแต่งรูปแบบคำประพันธ์ประเภทกลอนมากที่สุด เช่น นิราศสุนทรภู่ นิราศสุพรรณของนายมี นิราศเณรกลั่น เป็นต้น ครั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การเขียนนิราศจะแตกต่างไปจากเดิมในด้านจุดมุ่งหมายและขนาด กล่าวคือผู้แต่งจะมุ่งแสดงเส้นทางเดินทางมากกว่าความในใจของตนเอง ส่วนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น นิราศไม่มุ่งวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ ที่ตนพบเจอโดยใช้สายตาและความรู้สึกเป็นเกณฑ์ สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์นิราศมะเหลเถไถเลียนล้อบทละครเรื่องพระมะเหลเถไถของคุณสุวรรณ ครั้นเสด็จประพาสทางชลมารคที่มณฑลอยุธยาและนครสวรรค์ ทรงนิพนธ์แปลกจากนิราศเรื่องอื่น คือ สอดแทรกคติสอนใจให้นักชาติบ้านเมือง และการใช้สำนวนที่ไม่เป็นภาษา ตามแบบคุณสุวรรณ จึงสร้างความตลกดขบขันแก่ผู้อ่านไม่น้อย ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รูปแบบคำประพันธ์ร้อยแก้วประเภทต่าง ๆ ได้รับความนิยมมากกว่าร้อยกรอง จึงมีการเขียนนิราศในรูปแบบร้อยแก้ว ดังเช่นนิราศนครวัด พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีเพียง 26 คำกลอน และบอกจุดมุ่งหมายว่าเป็นบันทึกการเดินทางไปท่องเที่ยวเขมรเมื่อ พ.ศ. 2476 จึงเป็นเหตุสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันที่รูปแบบการประพันธ์นิราศนั้นมีลักษณะที่หลากหลาย แต่ผู้แต่งยังคงยึดตามขนบตามเดิม คือ การคร่ำครวญถึง

นางอันเป็นที่รักเป็นอันดับแรก ลำดับที่สองจึงเป็นการมุ่งพรรณนาเส้นทางและลำดับสุดท้ายจึงมุ่งแสดงทัศนะหรือข้อคิดของตนเองเป็นหลัก (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2523, หน้า 9 - 10)

จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมนิราศมีความเป็นมาที่ยาวนานและเป็นวรรณที่ได้รับความนิยมในการแต่งอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจรจบจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแต่ละช่วงรัชสมัยนั้นมีการแต่งคำประพันธ์และจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น วรรณกรรมนิราศจึงหมายถึง การคร่ำครวญถึงนางอันเป็นที่รักจากการพลัดพรากจากกันและการบันทึกเส้นทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ของผู้แต่งอีกด้วย ถือได้ว่าเป็นวรรณกรรมที่สามารถถ่ายทอดทั้งความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของผู้แต่งได้อย่างสมบูรณ์ในคราเดียวกัน

วรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่

เมื่อกกล่าวถึงงานวรรณกรรมประเภทนิราศแล้ว หลายคนคงนึกถึงชื่อว่า พระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่ขึ้นมาเป็นลำดับแรก เพราะในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สุนทรภู่เป็นกวีชั้นเอกและเป็นผู้ที่มีผลงานด้านนิราศมากที่สุดคนหนึ่ง ถึง 9 เรื่อง ได้แก่ นิราศเมืองแกลง นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง นิราศวัดเจ้าฟ้า นิราศอิเหนา นิราศเมืองเซพร นิราศสุพรรณ และรำพันพิลาป นิราศของสุนทรภู่เป็นวรรณกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะตัว คือ สุนทรภู่ได้นำตัวเองไปพัวพันกับผลงานเสมอ นิราศทั้งหมดเป็นประเภทกลอนสุภาพเว้นแต่นิราศสุพรรณเท่านั้นที่ประพันธ์เป็นประเภทโคลงสี่สุภาพ วรรณกรรมของสุนทรภู่สามารถใช้ข้อคิดและสติเตือนใจ รวมถึงเล่าบันทึกการเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ของสุนทรภู่เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเส้นทางชีวิตหรือเส้นทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ล้วนถ่ายทอดออกมาเป็นวรรณกรรมนิราศอันไพเราะพริ้งของกวีชั้นเอกผู้หนึ่งทั้งสิ้น

วรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่นั้นส่วนใหญ่เขียนเป็นกลอนสุภาพตามแบบแผนของตนเองเว้นแต่นิราศสุพรรณเท่านั้นที่เป็นโคลงสี่สุภาพ สุนทรภู่เขียนกลอนสุภาพที่แพรวพราวด้วยสัมผัสนอกสัมผัสในทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษรเพิ่มขึ้น จึงถือเป็นนวัตกรรมแบบใหม่ที่มีสุนทรภู่เป็นต้นแบบในการประพันธ์ (เล็ก พงษ์สมักรไทย, 2553, หน้า 59) สอดคล้องกับประทีป วาทิกทินกร (2544, หน้า 1) ที่ได้กล่าวว่า สุนทรภู่เป็นผู้ที่มีคุณวิเศษอย่างหนึ่ง คือ เป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ชื่นชอบอย่างกว้างขวางและมีผู้อื่นนำผลงานของสุนทรภู่มาเป็นแบบแผนในการแต่งกลอนสุภาพอย่างแพร่หลาย นอกจากวรรณกรรมนิราศที่มีกลวิธีการเขียนเฉพาะตัวแล้ว สุนทรภู่ยังสอดแทรกชีวประวัติของตนเองลงในวรรณกรรมนิราศอีกด้วย จึงทำให้ผู้อ่านซึมซับความรู้สึกและทราบถึงประวัติของสุนทรภู่ในขณะเดียวกัน วรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่จึงทรงคุณค่าในการศึกษาและนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ (เล็ก พงษ์สมักรไทย, 2557, หน้า 59)

จากการศึกษางานวรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่จากสำนักพิมพ์ธารปัญญา (2543) และเล็ก พงษ์สมักรไทย (2553) สรุปเนื้อหาเกี่ยวกับนิราศแต่ละเรื่องของสุนทรภู่พอสังเขป ดังต่อไปนี้

1. นิราศเมืองแกลงแต่งเมื่อ พ.ศ. 2349 เป็นนิราศเรื่องแรกของสุนทรภู่ มีความยาวถึง 496 คำกลอน แต่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ เมื่อสุนทรภู่เดินทางไปพบบิดาที่บ้านกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และวรรณกรรมเรื่องนี้ได้สร้างชื่อเสียงแก่สุนทรภู่จนทำให้มีลูกศิษย์มากมาย สุนทรภู่ได้พักอยู่บ้านกร่ำประมาณ 2 เดือน พอหายจากไข้ป่าจึงได้กลับไปลอยตัวเป็นมหาตเล็กไปพระราชวัง

2. นิราศพระบาท แต่งเมื่อปลายปี พ.ศ. 2350 มีความยาว 462 คำกลอน แต่งเมื่อสุนทรภู่เป็นมหาตเล็กอยู่ในพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ซึ่งเป็นพระราชโอรสกรมพระราชวังหลังและได้ตามเสด็จพระองค์ไปนมัสการพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เดินทางทางเรือขึ้นบกที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนถึงพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี นิราศเรื่องนี้ทำให้ทราบว่า นางจันเป็นภรรยาของสุนทรภู่แล้วและยังสะท้อนเรื่องราวในระหว่างการเดินทางเป็นอย่างดี

3. นิราศภูเขาทอง แต่งเมื่อ พ.ศ. 2371 ช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความยาวประมาณ 176 คำกลอน แต่งตอนสุนทรภู่อุปสมบทที่วัดราชบูรณะหรือวัดเลียบ เดินทางโดยเรือไปนมัสการพระเจดีย์ภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดเป็นนิราศที่สั้นที่สุดและเล่าประวัติของสุนทรภู่ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังสอดแทรกคติธรรมในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

4. นิราศสุพรรณ แต่งเมื่อ พ.ศ. 2374 มีความยาว 462 บท ถือได้ว่าเปรียบเสมือนบันทึกการเดินทางของสุนทรภู่เพื่อไปศึกษาทวิวิธีการเล่นแร่แปรธาตุที่สุพรรณ แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จจึงเป็นเหตุให้สุนทรภู่หมดศรัทธาในการเล่นแร่แปรธาตุ และยังเป็นนิราศเรื่องเดียวที่แต่งเป็นบทประพันธ์ประเภทโคลง

5. นิราศเจ้าฟ้า แต่งเมื่อ พ.ศ. 2375 มีความยาวรองจากนิราศเมืองแกลง สุนทรภู่เดินทางโดยเรือกับเณรพัด กลั่น บุนนาค (บุตรบุญธรรม) และศิษย์อีกหลายคน เดินทางจากท่าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามและเดินเท้าต่อไปยังวัดเจ้าฟ้า (วัดเจ้าฟ้าอากาศนาถนรินทร์) เพื่อหายอายุวัฒนะตามลายแทงที่ได้มา แต่เกิดอุปสรรคระหว่างเดินทาง สุนทรภู่จึงหมดความเชื่อและความศรัทธาเกี่ยวกับเรื่องนี้ทั้งสิ้น

6. นิราศอิเหนา ไม่ปรากฏปีที่แต่ง มีความยาว 202 คำกลอน ขณะที่สุนทรภู่อุปสมบทและจำพรรษาที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ ได้นำเนื้อเรื่องจากวรรณคดี เรื่อง อิเหนา ตอน อิเหนาออกติดตามบุษยามาแต่งเป็นเค้าโครงเรื่องของวรรณกรรมนิราศเรื่องนี้

7. นิราศพระปฐม แต่งเมื่อ พ.ศ. 2385 มีความยาว 448 คำกลอน เป็นนิราศเกี่ยวกับการบันทึกการเดินทางไปนมัสการพระปฐมหรือพระปฐมเจดีย์

8. รำพันพิลาป แต่งเมื่อ พ.ศ. 2385 ขณะสุนทรภู่อุปสมบทและจำพรรษาอยู่ที่วัดเทพธิดารามวรวิหาร เป็นนิราศที่สะท้อนให้เห็นถึงจินตนาการอันงดงามเกี่ยวกับนางในฝันสามารถเล่าและบันทึกความฝันของสุนทรภู่ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความรักต่างยศถาบรรดาศักดิ์อีกด้วย

9. นิราศเมืองเพชร แต่งเมื่อ พ.ศ. 2388 มีความยาว 418 คำกลอน “นิราศเมืองเพชร” เป็นผลงานการประพันธ์ประเภทกลอนนิราศของสุนทรภู่ เล่าเรื่องการเดินทางไปเพชรบุรี ราวเดือนยี่หรือเดือนสามในปี พ.ศ. 2374 ซึ่งขณะนั้นสุนทรภู่มีอายุได้ 46 ปีการเดินทางครั้งนี้เดินทางโดยเรือ โดยอาสาพระองค์เจ้าลักขณานุคุณไปขอสิ่งของแทนความรักจากลูกสาวขุนแพ่ง เพราะพระองค์ทรงหมายปองหญิงคนนี้อยู่ เหตุที่สุนทรภู่อาสาเดินทางไปครั้งนี้ก็เพราะคิดถึงพระคุณที่ได้ทรงอุปการะตน ในการเดินทางครั้งนี้เป็นการเดินทางโดยมีหนูพัด หนูนิลและลูกศิษย์ตามไปด้วย เข้าใจว่าเป็นช่วงเวลาที่สุนทรภู่ไม่มีภรรยาแล้ว เพราะมีข้อความหลายตอนในนิราศที่แสดงอารมณ์ตัดพ้อโศกเดี่ยวเปลี่ยวคู่ มีการกล่าวถึงอดีตภรรยาอย่างแม่จัน โดยอาจารย์ฉันท ขำวิไล ได้สันนิษฐานว่าในเวลานั้นแม่จันคงจะได้มาอยู่กินกับสามีใหม่ที่เพชรบุรี แล้วมาขออาศัยอยู่ที่บ้านหม่อมขุนนาคน เมื่อสุนทรภู่เดินทางผ่านมาจึงไม่กล้าเข้าไปเยี่ยมเหตุที่เคยเข้าใจว่าเป็นเพราะมีของฝากนั้นคงจะไม่จริง เพราะกับคนอื่น ๆ สุนทรภู่มีของฝากให้ แล้วกับหม่อมขุนนาคนซึ่งเป็นผู้มีพระคุณท่านหนึ่ง จะไม่มีของฝากให้ได้อย่างไร ดังนั้นที่สุนทรภู่ไม่เข้าไปเยี่ยมควรจะเป็นเหตุเพราะแม่จันเสียมากกว่า

นอกจากนี้นิราศเรื่องนี่ยังมีการค้นพบฉบับลายมือเขียนเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2529 โดย อ.ล้อมเพ็งแก้ว ซึ่งจากเนื้อหาส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นมาหลังจากนำไปให้อาจารย์เปลื้อง ณ นคร ผู้เชี่ยวชาญด้านผลงานของสุนทรภู่มาเป็นเวลาช้านานมาตรวจสอบทำให้เชื่อได้ว่าเป็นสำนวนกลอนของสุนทรภู่จริง และเมื่อมีการนำกลอนส่วนท้ายที่ค้นพบนี้มาต่อเข้ากับตัวบทกลอนฉบับของราชบัณฑิตยสถานที่รวมพิมพ์อยู่ในหนังสือ ประชุมกลอนนิราศเมืองเพชร ซึ่งอำมาตย์เอก พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) พิมพ์ในงานศพคุณหญิงสุรพันธ์เสนี (เจียม บุนนาค) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นฉบับที่อาจารย์ล้อมเพ็งแก้วท่านว่าเป็นฉบับที่ถูกต้องที่สุดก็ตาม ก็สามารถต่อเข้ากันได้อย่างสมบูรณ์ นับว่าเป็นข้อมูลใหม่ที่ทำให้นักวิชาการบางท่านเชื่อว่าบรรพชนฝ่ายมารดาของสุนทรภู่ที่น่าจะเป็นชาวเมืองเพชรบุรี

ภาพที่ 2 การเดินทางตามรอยกวีนินห์นราศเมืองเพชร กวีเอกสุนทรภู่
ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

เส้นทางในนิราศ การเดินทางเริ่มต้นออกจากท่าเรือหน้าวัดอรุณราชวรารามไปทางคลอง บางกอกใหญ่ คลองบางลำเจียก คลองขวาง คลองมหาไชยออกแม่น้ำท่าจีน เข้าคลองสามสิบสองคด คลองสุนัขหอน ออกแม่น้ำแม่กลองไปปากอ่าว ปากคลองโคกนาค ปากคลองช่อง ข้ามอ่าวยี่สามน เข้าคลอง ตะบูน ถึงเพชรบุรี ซึ่งสถานที่สำคัญที่กวีเอกสุนทรภู่ได้เดินทางมายังจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่

ถ้ำจันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีหินงอกหินย้อยตามธรรมชาติที่ลดหลั่นกันเหมือนเตี้ยตั้งอัน วิจิตรตระการตาอย่างสวยงาม นอกจากนี้ภายในถ้ำยังมีต้นจันขนาดใหญ่ อายุหลายร้อยปีหลายคน โอบ ยืนต้นตระหง่านแผ่กิ่งก้านเป็นร่มฉัตรเหนือปล่องถ้ำ ทอดเงาพื่อให้แสงลอดลงมากระทบพื้นดิน อย่างสวยงามอีกด้วย

ภาพที่ 3 ถ้ำจัน อำเภอบางแพะ จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

ถ้ำเขาหลวง แหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติมายาวนานและถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกที่หนึ่งของเพชรบุรี ซึ่งภายในจะมีถ้ำเรียกกันว่าถ้ำ เขาหลวงซึ่งงดงามด้วยหินงอกหินย้อยและโบราณสถานต่าง ๆ ถ้ำเขาหลวงนี้มีชาวไทย ชาวต่างประเทศ นิยมมาเที่ยวกันนานนับร้อยปีแล้ว ซึ่งมีบันทึกของชาวยุโรปและภาพปรากฏในงานพิมพ์ของอังรี มูโอ นักธรรมชาติวิทยาชาวฝรั่งเศสที่เดินทางมายังไทย ลาว กัมพูชา แล้วกลับไปตีพิมพ์ไว้เมื่อ พ.ศ. 2407 ถ้ำเขาหลวงนี้สุนทรภู่ได้เคยมาเที่ยวและเล่าไว้ในนิราศเมืองเพชรด้วย

ภาพที่ 4 ถ้ำเขาหลวง อำเภอคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

นิราศเมืองเพชรสะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จากบ้าน วัด สุวังคติความเชื่อ ต่าง ๆ ของคนในสมัยก่อนในมิติแห่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เอกลักษณ์ทางวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรบุรีของสุนทรภู่ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรีอย่างยั่งยืนได้ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีบันทึกในนิราศเมืองเพชร ของสุนทรภู่ ในปัจจุบันได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมในจังหวัดเพชรบุรี แสดงให้เห็นว่า นิราศเมืองเพชร เต็มเปี่ยมด้วยอิสระแห่งกวีในการถ่ายทอดพลังทางวรรณศิลป์โดยไม่ยึดติดกับกรอบขนบนิราศ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรบุรีของสุนทรภู่ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงภูมิศาสตร์ เชิงประวัติศาสตร์ และเชิงวัฒนธรรม และยังส่งเสริมให้คนรุ่นหลังเห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรม รู้จักรักและหวงแหน รวมทั้งอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

นิคม จารุมณี (2544) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ คือ การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางที่มีค่า 3 ค่าเป็นเงื่อนไขในการท่องเที่ยว คือ

(1) การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งโดยใช้ยานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกลหรือไกลก็ได้

(2) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีสถานที่ที่เลือก เดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลาหนึ่งอยู่ ณ ที่นั้น มักมีสถานที่ที่มีความสวยงามทางทัศนียภาพ หรือเป็นสถานที่ที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจแก่ผู้มาเยือน

(3) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง มีจุดประสงค์ในการเดินทางไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่เป็นประจำ แต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่นโดยผู้เดินทางอาจมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่า 1 อย่างก็ได้

3.1.2 ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

นิคม จารุมณี (2544) ได้สรุปบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าออกอื่น ๆ

(2) รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปแบบเงินตราต่างประเทศนี้มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพหัตถ์ดุลยภาพชำระเงิน

(3) รายได้จากแหล่งท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพด้วยอาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว

(4) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีบทบาทในการสร้างงานสร้างอาชีพอย่างมากมายและกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการโดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง

(5) การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่าผลลัพท์ทวีคูณทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมากเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ

(6) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่ายอาจเรียกได้ว่าเป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

(7) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีขีดจำกัดในเรื่องของการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้า อากาศ เหมือนการเกษตรอื่น ๆ

(8) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

(9) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ

(10) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา

(11) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธ์มิตรและความเข้าใจ อันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมพบปะทำความรู้จักและเข้าใจกัน

3.1.3 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์ (2540) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง ธุรกิจและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

(1) การคมนาคมขนส่งการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นโดยปราศจากการเดินทางเห็นจะไม่ได้ การคมนาคมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวจนกลายเป็นอุตสาหกรรม

(2) ที่พักเมื่อมีการเดินทางก็จำเป็นต้องมีการพักแรม ซึ่งถือว่าอุตสาหกรรมที่พักเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมของที่ระลึก

(3) ร้านอาหารภัตตาคาร กิจกรรมร่วมที่ต้องเกิดมระหว่างที่นักท่องเที่ยวเดินทาง

(4) บริการนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเดินทาง อำนวยความสะดวกในการเดินทางให้นักท่องเที่ยว

(5) สิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งสิ่งดึงดูดใจที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น

(6) ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง เป็นธุรกิจที่ทำรายได้สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่ายเรียกได้ว่าเป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

(7) ความปลอดภัย ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากเช่นกัน

มนัส สุวรรณ (2541) สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเป็นสรรพสิ่งรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกสบาย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกประเทศ การให้บริการการท่องเที่ยว

(2) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยวรัฐบาลก็ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ให้แก่ประชาชนของตน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็ยผลพลอยได้ประกอบด้วย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการจำเป็นต้องการยังชีพของประชาชน สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลให้ความปลอดภัยทั้งร่างกายและทรัพย์สิน และการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริม หรือสนับสนุนเพื่อความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว

3.1.4 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวซึ่งต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างผสมผสานกัน

Mill & Morrison (1971, อ้างถึงใน ประกอบ ศิริภักดีพินิจ, 2545) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หรือบริการอื่น ๆ ปัจจัยพื้นฐานในเรื่องระบบการสื่อสาร สาธารณูปโภค การขนส่ง

Collier A & Harraway S (1997) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพนั้นต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ (3As) อันได้แก่

(1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ที่เกิดจากสถานที่ (Site) หรือเหตุการณ์ (Event) โดยสถานที่นั้น ๆ อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ส่วนในเรื่องของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความประทับใจ มักจะเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น

(2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง บริเวณพื้นที่และโครงสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับบุคคลที่จะมาเยือนสถานที่ในบริเวณ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การสร้างปัจจัยพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ ระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค อันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความความสะดวกสบาย นับเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว

(3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ซึ่งจะต้องมีระบบขนส่งประกอบด้วย เส้นทาง ยานพาหนะ และผู้ประกอบการขนส่ง เพื่อนำพาบุคคลและสิ่งของไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางที่ตั้งใจจะเดินทางไป

Cooper & Boniface (1998) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวอันเป็นสถานที่สำคัญ จะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 As คือ

(1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวควรมีจุดสำคัญในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว

(2) การเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยวจะดึงดูด เชิญชวนให้เกิดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้มาก จะมีการเดินทางมาของนักท่องเที่ยวหลากหลาย และมาได้เรื่อย ๆ หากมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

(3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ในแหล่งท่องเที่ยวควรมีจุดสำคัญที่ช่วยก่อให้เกิดความสะดวกสบาย นำมาซึ่งความประทับใจ สุขใจ ในระหว่างการท่องเที่ยว

(4) บริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นเอง (Ancillary Service) แหล่งท่องเที่ยวควรจัดสรรบริการด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคธุรกิจการท่องเที่ยวดังกล่าวมีส่วนร่วม เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก และสร้างความประทับใจ สร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

เทิตชาย ช่วยบำรุง (2549) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวควรมีองค์ประกอบหลักอย่างน้อย 5 ประการ หรือ 5As ดังต่อไปนี้

(1) Accessibility หมายถึง การเข้าถึง คือ มีความสามารถในการเข้าถึงความสามารถในการคมนาคม ไปยังสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวได้ดี เช่น มีถนนคอนกรีตและถนนลาดยาง อยู่ในสภาพที่ดี เข้าถึงง่าย สะดวกสบาย รวมไปถึงการเดินทางโดยวิธีอื่น ๆ

(2) Activity หมายถึง กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความหลากหลายรูปแบบ เช่น การเดินป่า การปีนเขา การปั่นจักรยาน การพายเรือ เส้นทางการศึกษาธรรมชาติ การถ่ายรูป เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบ

(3) Amenity หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเตรียมไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและครบครัน เช่น ด้านสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน โทรศัพท์ จุดบริการนักท่องเที่ยว สถานีตำรวจ โรงพยาบาล รวมถึงที่พัก ร้านอาหาร และร้านขายของฝากที่ระลึก เป็นต้น

(4) Attraction หมายถึง สิ่งดึงดูดใจ โดยภายในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงไปถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ

(5) Accommodation หมายถึง ที่พัก คือ ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวหรือ บริเวณใกล้เคียงต้องมีที่พักไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยว

Buhalis (2000) ได้อธิบายความหมายขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

(1) สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุงการท่องเที่ยว เพราะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ เป็นจุดดึงดูดใจจะช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ และการให้ความบันเทิง

(2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีเส้นทาง มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้ ตลอดจนเส้นทางมีความติดต่อเชื่อมโยงกัน สามารถเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีลานจอดรถที่เพียงพอ มีสถานีรถไฟ ท่าเรือ หรือท่าอากาศยาน เพื่อให้ระบบการขนส่งสามารถขนส่งได้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และปลอดภัย

(3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยว ให้ได้รับความสะดวกสบาย และความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวอยากจะอยู่ท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น

(4) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการโดยเจ้าของโรงแรม รีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรโมชั่นส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวก็ได้

(5) กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามคามชอบ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมทางอากาศ การดำน้ำลึกได้ทะเล หรือแม้แต่กิจกรรมผจญภัย ที่เป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักความท้าทาย ต้องการความแปลกใหม่ และทดสอบแรงใจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ที่ทักษะความรู้ในกิจกรรมนั้น ๆ ดูแล และแนะนำในเบื้องต้น เช่น การปีนหน้าผา และการโรยตัวจากหน้าผาสูง การกระโดดร่มดิ่งพสุธา การยิงปืนบีบีกัน การดำน้ำลึก การพายเรือคายัค ฯลฯ แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพกาย กิจกรรมที่เป็นที่นิยม คือ การทำสปา ชัดผิว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชมความงามของธรรมชาติ เช่น กิจกรรมการส่งสัตว์ การเดินป่าชมพรรณไม้

เป็นต้น กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณี การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ล่องเรือ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย

(6) บริการเสริม (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติ การบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดการและพัฒนาเพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็น ผลพลอยได้ในบริการแก่นักท่องเที่ยว

Pelasol (2012) ได้กล่าวว่า ก่อนที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ต้องคำนึงถึง องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 6 ประการ ได้แก่

- (1) สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)
- (2) เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)
- (3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)
- (4) ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodations)
- (5) กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Activities)
- (6) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services)

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความคำว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ที่ใกล้เคียงกัน สรุปได้ดังนี้

Peter W. Greenwood (1982) กล่าวว่า ทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางมนุษยชาติล้วนแต่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตรง โดยมีโอกาสได้สัมผัสวัฒนธรรมที่แท้จริงของชาติต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

McIntosh R.W. & Goeldner C.R. (1986) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อที่จะสร้างความคุ้นเคยกับประชากรในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือประเทศอื่น ๆ เพื่อที่จะเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้น ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงทำให้เกิดเป็นความรู้ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่ง การให้ความรู้และความภาคภูมิใจ ที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และ สถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม โดยกล่าวอีกว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วย

- (1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
- (2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ
- (3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
- (4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
- (5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
- (6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์
- (7) ภาษาและวรรณกรรม
- (8) วิถีชีวิต เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย อาหาร
- (9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่าง ๆ
- (10) ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

สภาระหว่างชาติว่าด้วยอนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี (International Council on Monuments and Sites) หรือที่เรียกย่อว่า ไอคอมอส (ICOMOS) ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนที่ช่วยยูเนสโกพิจารณาตัดสินแหล่งต่าง ๆ เข้าบัญชี มรดกโลก ได้ให้ข้อสังเกตว่านักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น จะเป็นผู้พร้อมจ่ายค่าบริการต่าง ๆ มากกว่า และในอัตราที่มากกว่านักท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นการพักอาศัยซึ่งจะพินิจถ่วงกับเรื่องความสะดวกสบายมากกว่าราคา หรือการเดินทางด้วยพาหนะดี ๆ อาหารดี ๆ สินค้าที่ระลึกฝีมือดี มีเอกลักษณ์เพื่อเป็นอนุสรณ์ของประสบการณ์ หรือของแจกญาติมิตรที่บ้าน สิ่งสำคัญที่สุด คือ นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมักเป็นผู้รู้ มีอายุ และประสบการณ์ชีวิตมานานแล้ว จึงทำให้ความสนใจต่อผลกระทบต่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของสถานที่เข้าไปเยี่ยมชม

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับการตอบสนองอย่างดีจากภาครัฐและเอกชนการตระหนักถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมจึงก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้

(1) กระแสความต้องการของชาวโลก ที่ตระหนักให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกในแง่ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

(2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มากขึ้น สนับสนุนนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยวรูปแบบใหม่

(3) กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยกันดูแล ปรับปรุง พัฒนาการท่องเที่ยว ปลูกฝังให้อยู่ในจิตใต้สำนึก ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นแนวทางที่ช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และชุมชนท้องถิ่นยอมรับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

5. ข้อมูลทั่วไปของตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองด่านสำคัญระหว่างภาคกลางและภาคใต้ มีชื่อเสียงในฐานะเป็นแหล่งผลิตน้ำตาล เนื่องจากมีต้นตาลหนาแน่น และยังเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากมายและหลากหลายรูปแบบ ทั้งยังอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ จึงเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ นิยมไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจกันมาก

จังหวัดเพชรบุรีมีเนื้อที่ประมาณ 6,225,138 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,890,711 ไร่ จัดเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 36 ของประเทศไทย โดยมีส่วนที่กว้างที่สุดในแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก เป็นระยะทาง 103 กิโลเมตร และส่วนที่ยาวที่สุดในแนวทิศเหนือ-ใต้ เป็นระยะทาง 80 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศของเพชรบุรี แบ่งเป็น 3 เขต คือ เขตภูเขาและที่ราบสูงทางด้านตะวันตก เป็นเทือกเขาทอดยาวจากเหนือลงใต้ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำบริเวณตอนกลางของจังหวัด เป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดและเป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด เพราะมีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน มีเขื่อนแก่งกระจานและเขื่อนเพชรบุรี และเขตที่ราบชายฝั่งทะเลทางด้านทิศตะวันออก พื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ความยาวรวมประมาณ 80 กิโลเมตร อุดมไปด้วยป่าโกงกางและชายหาดที่สวยงาม เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดทั้งในด้านการประมงและการท่องเที่ยว

เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 2,000 ปี นับตั้งแต่สมัยทวารวดี เดิมเป็นหนึ่งในเมืองศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา มีชื่อที่ชาวต่างประเทศใช้เรียกต่าง ๆ กัน เช่น ชาวฮอลันดาเรียกว่า “พิพริย์” ชาวฝรั่งเศสเรียกว่า “พิพฟิลล์” และ “พิพรี” จึงสันนิษฐานกันว่าชื่อ “เมืองพริบพรี” เป็นชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรี ซึ่งสอดคล้องกับชื่อวัดพริบพลี ที่เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของจังหวัด ในสมัยสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา เพชรบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญในกลุ่มหัวเมืองฝ่ายตะวันตก เจ้าเมืองผู้ปกครองเพชรบุรีล้วนเป็นผู้ที่สืบเชื้อพระวงศ์ ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ จังหวัดเพชรบุรีได้เปลี่ยนเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปรานเมืองเพชรบุรีตั้งแต่ครั้งยังทรงผนวชอยู่ เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์จึงโปรดให้สร้างพระราชวัง วัด และพระเจดีย์ใหญ่ขึ้นบนเขาเตี้ยๆ ใกล้กับตัวเมือง และพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี” ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างพระราชวังขึ้นอีกแห่งหนึ่งในตัวเมืองเพชรบุรี

คือ “พระรามราชนิเวศน์” หรือที่เรียกกันว่า “วังบ้านปืน” และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้โปรดให้สร้างพระราชวัง “พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” ขึ้นที่ชายหาดชะอำในเวลาต่อมาเพื่อใช้เป็นที่ประทับรักษาพระองค์ ด้วยทรงเชื่อว่า อากาศชายทะเลและน้ำทะเลอาจบรรเทาอาการเจ็บป่วยได้ จังหวัดเพชรบุรีจึงถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เมืองสามวัง” นับแต่นั้นมา ปัจจุบันจังหวัดเพชรบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอเขาย้อย อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด อำเภอบ้านแหลม และอำเภอแก่งกระจาน

ภาพที่ 5 คลองกระแซง อำเภอมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

คลองกระแซง คือ ชื่อของถนนสายหนึ่งในอำเภอมืองเพชรบุรีที่ขนานไปกับแม่น้ำเพชรบุรี เริ่มต้นที่บริเวณข้างจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีไปจนถึงสะพานใหญ่หน้าวัดมหาธาตุ ชื่อ “คลองกระแซง” นั้นคาดว่ามาจากเรือกระแซงที่เป็นเรือสินค้าเข้ามาสัญจรและจอดอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี เรียกได้ว่าในอดีตบริเวณนี้คงจะเป็นย่านการค้าที่คึกคักไม่น้อย ปัจจุบันเมื่อการสัญจรทางน้ำไม่ใช่เส้นทางสายหลักเหมือนเมื่อก่อน ถนนคลองกระแซงจึงเป็นถนนเล็ก ๆ ที่ซ่อนตัวอยู่หลังวัดพลับพลาชัยและบ้านเรือนของชาวบ้านในละแวกนั้น แต่แม้จะเป็นถนนสั้นๆ เพียงไม่ถึง 1 กิโลเมตร ชุมชนคลองกระแซงก็ยังนับว่าเป็นย่านเก่าที่เปี่ยมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมเหมาะแก่การมาเดินเที่ยวชมและซึมซับเรื่องราวเล่าขานจากอดีตสู่ปัจจุบัน

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภัทธา ลือชัย (2549) ได้ศึกษาเรื่อง “นิราศเมืองเพชรฉบับชำระใหม่: วิเคราะห์ตามแนวสุนทรียภาพ” โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สุนทรียภาพในด้านรูปแบบ คำ และความซึ่ง

ปรากฏในนิราศเมืองเพชรสำนวนของสุนทรภู่ ฉบับใหม่ โดยล้อม เพ็งแก้ว สุนทรียภาพในนิราศเมืองเพชรฉบับชำระใหม่เด่นสนเรื่องการเล่นสัมพันธ์สระและสัมผัสอักษร แต่ปรากฏการเล่นเสียงวรรณยุกต์น้อยมากส่วนการเล่นคำนั้นพบว่า การเล่นคำซ้ำมากกว่าการเล่นคำชนิดอื่น ซึ่งการเล่นคำที่กวีเอกลีใช้นอกจากจะช่วยให้บทกลอนไพเราะ สละสลวยแล้ว ยังสามารถสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง สุนทรภู่ได้ใช้ภาพจน์แบบอุปมาโวหารมากที่สุด ส่วนในเรื่องของสัญลักษณ์นั้น ใช้สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่จริงโดยไม่ต้องอาศัยการตีความ ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจสามารถสื่ออารมณ์และสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

เครือวัลย์ ศรีรัตนลี้ม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณค่าและหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมของสุนทรภู่ กรณีศึกษานิราศภูเขาทองและนิราศเมืองเพชร” พบว่า นิราศนั้นเป็นเรื่องราวของกวีที่พรรณนาถึงการจากกันของคนรักเพื่อเดินทางไปต่าง ๆ มักแต่งเป็นกลอนหรือโคลง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พบในนิราศภูเขาทองและนิราศเมืองเพชร มีดังต่อไปนี้ คือ หลักธรรม หมวดไตรลักษณ์ หลักกรรม พรหมวิหาร 4 อธิษฐาน 4 สัมมาวาจา ธรรมทำให้งาม 2 ชั้นดีและโสรัจจะ) การไม่คบคนพาล ศีล 5 หรือเบญจศีล โลกธรรม และความกตัญญูทเวที และวรรณกรรมเหล่านี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยซึ่งสรุปได้ 3 ด้านดังต่อไปนี้ 1) การประยุกต์ใช้กับบุคคล มนุษย์สร้างวรรณกรรมเพื่อสนองความต้องการทางจิตใจมนุษย์ และศิลปะเหล่านี้ก็สามารถช่วยเติมเต็มด้านจิตใจให้แก่มนุษย์ 2) การประยุกต์ใช้กับครอบครัว หากครอบครัวเริ่มที่จะอ่านหนังสือด้วยกัน จะสามารถเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันในครอบครัว และ 3) การประยุกต์ใช้กับสังคม วรรณกรรมนั้นเป็นกระจกแห่งยุคสมัย เนื่องจากสามารถสะท้อนชีวิตของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะหลักธรรม

ญาณิศา จิตตางกูร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “วรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่: การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก” การวิเคราะห์ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความรักที่ปรากฏในวรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่ โดยศึกษางานวรรณกรรมของสุนทรภู่ จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ นิราศเมืองแกลง นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง นิราศสุพรรณ นิราศวัดเจ้าฟ้า นิราศอิเหนา นิราศพระประธม รำพันพิลาป และนิราศเมืองเพชร โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ความรักระหว่างชายกับหญิง ความรักระหว่างพ่อแม่กับลูก ความรักระหว่างศิษย์กับครู ความรักระหว่างเพื่อน ความรักท้องถิ่น รวมถึงความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

วนิดา อ่อนละมัย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไซโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ผลการศึกษาความคิดเห็นของคนในชุมชนที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมสินไซเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 ด้าน พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($x = 4.33$) และด้านแนวทางการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว ($x = 4.27$) และมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการ

ท่องเที่ยว ($x = 4.17$) ด้านการปรับใช้วรรณกรรมสื่อนำ ($x = 4.15$) ด้านคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมสื่อนำ ($x = 3.98$) และด้านการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ($x = 3.82$) โดยแนวทางในการปรับใช้วรรณกรรมสื่อนำโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ต้องมีการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนโดยให้ชุมชนเป็นผู้เลือกและตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว และจะต้องมีกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมอย่างจริงจังทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สภาพจิตรกรรมฝาผนัง การพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ด้านงบประมาณ และด้านการประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมสื่อนำและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสื่อนำเพื่อการท่องเที่ยว ฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสื่อนำ จัดทำกฎระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว จัดทำป้ายเตือนหรือป้ายแนะนำสำหรับการเที่ยวชมสภาพจิตรกรรมฝาผนังสื่อนำ จัดโครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยววรรณกรรมสื่อนำ ภายใต้แผนการปรับใช้วรรณกรรมสื่อนำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสมดุล ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้ใช้แนวคิดและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อมรรัตน์ เปี่ยมดนตรี และศุภกรร์ ดิษฐพันธ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้วรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า 1) การใช้วรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี จะช่วยเพิ่มศักยภาพและคุณค่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรีได้ เนื่องจากจังหวัดสุพรรณบุรีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชน เช่น มีสถานที่จริงที่กล่าวถึงในวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันมีการสร้างคัมภีร์ชุมชน บ้านชุมชน รูปจำลอง ภาพจิตรกรรมในวรรณกรรม มีถนนสายสำคัญในจังหวัดสุพรรณบุรีที่ตั้งชื่อตามตัวละครต่าง ๆ ในเรื่องชุมชนข้างชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องตามแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อการท่องเที่ยว และตามแนวทางตัวอย่างการดำเนินการที่ดี สามารถนำมาสร้างสรรค์และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมถึงชุมชนในท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเพื่อเป็นการสร้างระบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยังเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมชุมชนข้างชุมชน 2) นักท่องเที่ยวมีความสนใจในด้านการนำวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสนใจให้มีการนำวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรี สนใจให้มีการจัดจำหน่ายของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม และสนใจให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมการ

ท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและเน้นความเชื่อมโยงในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน รวมทั้งมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวตามสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน

ชยาภรณ์ บำรุงเขต (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ประเมินมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย งานวิจัยดังกล่าวเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือทางเทคนิค ในลักษณะการสำรวจ ประเมิน และสัมภาษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด 20 สถานที่ท่องเที่ยวได้แก่ ศาลเจ้าหน้าจา วัดเขาพระพุทธรูปบางทราย วัดธรรมนิมิตต์ วัดใหญ่อินทาราม พระพุทธสีหังค์มิ่งมงคลศิรินาถ วัดหนองศรีสงวน วัดอู่ตะเภา วัดตาลล้อม วัดบางเป้ง วัดเก่าโบราณ พระวิหารอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ ศาลเจ้าแม่หินเขา ตลาดเก่าอ่างศิลา ตลาดสะพานปลาอ่างศิลา ตลาดหนองมน ตลาดประมงท่าเรือพลี วังแสนสุข พิพิธภัณฑ์เรือนไทย พิพิธภัณฑ์ทหารเกาหลี และพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราช จากนั้นนำผลการประเมินที่ได้มาจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและเข้าเทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย โดยผลการวิจัยทำให้ทราบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนประเมินสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งและสองได้แก่ วัดใหญ่อินทาราม วัดเขาพระพุทธรูปบางทราย ศาลหน้าจา พระโพธิสัตว์ปางพันกร ตลาดหนองมนตลาดประมงท่าเรือพลี วังแสนสุขและพิพิธภัณฑ์ 72 พรรษา มหาราช ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวถูกนำมาจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวได้ทั้งหมดสามรูปแบบด้วยกัน อันได้แก่ รูปแบบหนึ่งวัน ประกอบไปด้วย วัดใหญ่อินทาราม ศาลหน้าจา วังแสนสุขและตลาดหนองมน รูปแบบสองวันเสาร์-อาทิตย์ ประกอบไปด้วย วัดใหญ่อินทาราม ศาลหน้าจา พิพิธภัณฑ์ 72 พรรษามหาราช ตลาดประมงท่าเรือพลี วังแสนสุข ตลาดหนองมน พระโพธิสัตว์ปางพันกรและวัดเขาพระพุทธรูปบางทราย รูปแบบสองวัน ประกอบไปด้วย วัดใหญ่อินทาราม ศาลหน้าจา พิพิธภัณฑ์ 72 พรรษา มหาราช ตลาดเก่าอ่างศิลา วังแสนสุข ตลาดหนองมน พระโพธิสัตว์ปางพันกรและวัดเขาพระพุทธรูปบางทราย โดยผู้วิจัยมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความหลากหลายของประเภทแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญและขอเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ควรเพิ่มเกณฑ์ความนิยมของนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นให้แก่แบบประเมินมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เนื่องด้วยข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ของแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกันดังนั้นควรอัปเดตข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “วรรณกรรมกับการท่องเที่ยว: เศรษฐกิจ (การท่องเที่ยว) สร้างสรรค์จากฐานรากวัฒนธรรม พบว่า วรรณกรรมถือเป็นส่วนที่สำคัญในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติและวรรณกรรมมักจะถูกนำไปดัดแปลงเป็นศิลปะด้านอื่น ๆ

เพราะวรรณกรรมเป็นตัวแทนของความรู้สึกนึกคิดของผู้คนและสะท้อนสภาพสังคมวัฒนธรรมมาทุกยุคทุกสมัย ปัจจุบันยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรม (Soft Power) ถูกนำมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของขีดความสามารถของแต่ละประเภทและยังถือเป็นแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจยุคใหม่ที่เรียกว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) อันเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่ถูกนำมาใช้เป็นหนึ่ง ในยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศของหลาย ๆ ประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้นได้รับการจัดอันดับเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถทางวัฒนธรรมเป็นอันดับต้น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นการดัดแปลงใช้ทรัพยากรทางวรรณกรรมของประเทศไทยผ่านวิธีการของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) จึงถือเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย โยดัดแปลงวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการเชื่อมโยงตลอดจนวิเคราะห์อิทธิพลทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งทอดถึงกันในลักษณะของสหวิทยาการ แล้วดัดแปลงเป็นการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ตามบริบทปัจจุบันโดยสามารถดำรงเนื้อหาสำคัญหรือสื่อความหมายถึงความโดดเด่นของวรรณกรรมนั้น ๆ ได้อย่างน่าสนใจ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวรรณกรรมประเภทนิราศของสุนทรภู่ โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยว โดยการสอบถามจากประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชากรในพื้นที่ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ เป็นการพัฒนาและประยุกต์ โดยศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรม นิราศเมืองเพชรบุรีของสุนทรภู่ หนังสือ เอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สัมภาษณ์บุคคลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมนิราศเพชรบุรีของสุนทรภู่ ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี บันทึกข้อมูลภาคสนามโดยการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่จริง และนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาค้นคว้า และศึกษาตัวอย่าง ประกอบการสรุปและอภิปรายผลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี เดือนเมษายน 2565 จำนวน 769,101 คน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี เดือนเมษายน 2565 โดยใช้สูตรสูตรทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973, pp. 727 –

728) ซึ่งกำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้มีค่าเท่ากับ 0.05

แทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{769,101}{1 + 769,101 (0.05)^2}$$

$$= 399.99 \text{ คน} \approx 400 \text{ คน}$$

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชากรในพื้นที่ตำบล คลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิเคราะห์จากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร

ตอนที่ 3 ความสนใจในการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบล คลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ (Informal Interview) จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชากรในพื้นที่ จำนวน 10 คน

ส่วนที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของวรรณนิราศเมืองเพชร

ส่วนที่ 2 การนำวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดระดับมาตราส่วนที่เป็นข้อความให้เป็นค่าน้ำหนักตัวเลข แบ่งเป็น 5 ระดับ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5
เห็นด้วยมาก	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4
เห็นด้วยปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3
เห็นด้วยน้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่ามากที่สุด} - \text{ค่าน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

ผลที่ได้จากการหาอันตรภาคชั้นนี้ สามารถแบ่งค่าเฉลี่ยของผลลัพธ์คะแนนในระดับต่าง ๆ ตามตารางที่ 3.1 ได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์ในการประเมินจากค่าเฉลี่ยของผลลัพธ์ในแบบสอบถามแบบ Likert Scale 5 ระดับ

ช่วงของคะแนนค่าเฉลี่ยจากผลลัพธ์	ระดับความสนใจ
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนและพัฒนากการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวบรวมข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามโดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดมาพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้มาตรฐานที่ดี
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

1. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญและใช้เกณฑ์การประมาณจากจำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ในช่วงเดือนเมษายน 2565 จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยกรสัมภาษณ์จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชากรในพื้นที่ จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) ตำรา หนังสือ (2) เอกสารที่เกี่ยวกับงานวิจัยที่ผ่านมาแต่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ (3) วารสาร และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทั้งที่ใช้ระบบเอกสาร และระบบออนไลน์ มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้ทำวิจัยได้กำหนดวิธีการดังนี้ คือ

3.5.1 ประเมินข้อมูลขั้นต้น

1. ทำการประเมินข้อมูลเบื้องต้น หลังจากได้แบบสอบถามกลับคืนมาโดยการตรวจสอบ (Editing) ความถูกต้อง (Legibility) ความสมบูรณ์ (Completeness) ความสอดคล้อง (Consistency) ความเที่ยงตรง (Accuracy) และได้รับคำตอบที่ชัดเจน (Response clarification) สำหรับคำถามปลายเปิดของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาทั้งหมด

2. ทำการลงรหัส (Coding) จากข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบแล้วข้างต้นโดยการกำหนดตัวเลขให้แก่ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยสำหรับคำถามปลายปิด (Closed – response question)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการศึกษานี้ คือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ทำการวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ทำการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์แบบ t-test, ANOVA และใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison test) ตามวิธีของ LSD (Least Significant Difference) สำหรับทำการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวรรณกรรมประเภทนิราศของสุนทรภู่ โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยว โดยการสอบถามจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชากรในพื้นที่ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

การวิจัยเรื่อง การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากแบบสอบถามทั้งหมด และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test One-Way ANOVA

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน T-test (Independent T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test One-Way ANOVA และใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison test) ตามวิธีของ LSD (Least Significant Difference) สำหรับทำการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผลการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน โดยสรุปภาพรวม

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนปรากฏผลตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	172	43.00
หญิง	228	57.00
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	54	13.50
20 – 30 ปี	79	19.75
31 – 40 ปี	76	19.00
41 – 50 ปี	69	17.25
51 – 60 ปี	65	16.25
61 ปีขึ้นไป	57	14.25
สถานภาพการสมรส		
โสด	156	39.00
สมรส	151	37.75
หม้าย/หย่าร้าง	93	23.25
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	10	2.50
มัธยมศึกษา	27	6.75
ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	51	12.75
ปริญญาตรี	300	75.00
สูงกว่าปริญญาตรี	12	3.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพในปัจจุบัน		
พนักงานบริษัทเอกชน	43	10.75
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	9.75
รับจ้างทั่วไป	138	34.50
ธุรกิจส่วนตัว	55	13.75
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	62	15.50
นักเรียน/นักศึกษา	63	15.75
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	110	27.50
5,000 – 10,000 บาท	47	11.75
10,001 – 15,000 บาท	154	38.50
15,001 – 20,000 บาท	66	16.50
20,001 – 25,000 บาท	9	2.25
25,001 บาทขึ้นไป	14	3.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษา จำแนกตามข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ข้อมูลดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43

จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมี 20 – 30 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 รองลงมา คือ อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 และอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ตามลำดับ

จำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพการสมรสโสด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา คือ สมรส จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75 และหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 ตามลำดับ

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมา คือ ระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ

จำแนกตามอาชีพในปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 แม่บ้าน/พ่อบ้าน จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 ตามลำดับ

จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มคนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 รองลงมา คือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.75 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 บาทขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

วิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	ลำดับ
1. สถาปัตยกรรมและโบราณสถานในชุมชนคลองกระแซง	4.54	.652	1
2. รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนภายในชุมชนคลองกระแซง	4.40	.770	3
3. ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชนคลองกระแซง	4.39	.767	4
4. แหล่งสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึกในชุมชนคลองกระแซง	4.33	.770	7
5. แหล่งขนมหวาน และของฝากในชุมชนคลองกระแซง	4.36	.763	6
6. พระราชวังต่าง ๆ เช่น พระราชวังบ้านปืน พระนครคีรี (เขาวัง)	4.41	.770	2
7. งานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น งานแกะสลักไม้ งานปูนปั้น งานจิตรกรรมฝาผนัง	4.31	.752	8
8. ความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำเขาหลวง, ถ้ำจัน เป็นต้น	4.38	.769	5
รวม	4.39	.309	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้วิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) สถาปัตยกรรมและโบราณสถานในชุมชนคลองกระแซง ($\bar{x} = 4.54, S.D. = .652$) 2) พระราชวังต่าง ๆ เช่น พระราชวังบ้านปืน พระนครคีรี (เขาวัง) ($\bar{x} = 4.41, S.D. = .770$) 3) รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนภายในชุมชนคลองกระแซง ($\bar{x} = 4.40, S.D. = .770$) 4) ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชนคลองกระแซง ($\bar{x} = 4.39, S.D. = .767$) 5) ความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำเขาหลวง, ถ้ำจัน เป็นต้น ($\bar{x} = 4.38, S.D. = .769$) 6) แหล่งขนมหวาน และของฝากในชุมชนคลองกระแซง ($\bar{x} = 4.36, S.D. = .763$) 7) แหล่งสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึกในชุมชน

คลองกระแซง ($\bar{x} = 4.33, S.D. = .770$) 8) งานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น งานแกะสลักไม้ งานปูนปั้น งานจิตรกรรมฝาผนัง ($\bar{x} = 4.31, S.D. = .752$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิเคราะห์ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน T-test (Independent T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.3 – 4.8

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยภาพรวม

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	ระดับความสนใจ
1. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	4.47	.376	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.27	.387	มากที่สุด
รวม	4.37	.290	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37, S.D. = 0.290$) โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.47, S.D. = 0.376$) และด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.27, S.D. = 0.387$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	ระดับความสนใจ
1. ท่านสนใจให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรในตำบลคลอง กระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	4.62	.633	มากที่สุด
2. ท่านสนใจนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบล คลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	4.33	.756	มากที่สุด
3. ท่านสนใจให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ ความรู้ในด้านของวรรณกรรมนิราศเมือง เพชร จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรีเพิ่มมากขึ้น	4.56	.713	มากที่สุด
4. ท่านสนใจให้มีการประชาสัมพันธ์การจัด กิจกรรมเกี่ยวกับวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ขึ้นในวันสำคัญภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	4.36	.766	มากที่สุด
รวม	4.47	.376	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.47, S.D. = 0.376$) พิจารณาเป็นรายข้อ ดังนี้ ท่านสนใจให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มากที่สุด ($\bar{x} = 4.62, S.D. = 0.633$) รองลงมา คือ ท่านสนใจให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้ในด้านของวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีเพิ่มมากขึ้น ($\bar{x} = 4.56, S.D. = 0.713$) ท่านสนใจให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวรรณกรรม

นิราศเมืองเพชรขึ้นในวันสำคัญภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ($\bar{x} = 4.36, S.D. = 0.766$) และท่านสนใจนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ($\bar{x} = 4.33, S.D. = 0.756$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	$\bar{x}$	$S.D.$	ระดับความสนใจ
1. ท่านสนใจที่จะสร้างปูนปั้นตัวละครที่เกี่ยวข้องกับ วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรและสามารถจับ ต้องได้ภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	4.33	.718	มากที่สุด
2. ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมในการจัดสร้างรูปปั้น จำลองหรือการแสดงเรื่องราวบางตอนในนิราศ เมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบุรี	4.22	.747	มากที่สุด
3. ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับวรรณนิราศเมืองเพชรภายในตำบล คลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	4.16	.656	มาก
4. ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมโปรแกรมการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมตามเส้นทางวรรณกรรมนิราศ เมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบุรี	4.36	.757	มากที่สุด
รวม	4.26	.387	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26, S.D. = 0.387$) พิจารณาเป็นรายข้อ ดังนี้ ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมโปรแกรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง

จังหวัดเพชรบุรี ($\bar{x} = 4.36, S.D. = 0.757$) มากที่สุด รองลงมา คือ ท่านสนใจที่จะสร้างปูนปั้นตัวละครที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรและสามารถจับต้องได้ภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ($\bar{x} = 4.37, S.D. = 0.718$) ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมในการจัดสร้างรูปปั้นจำลองหรือการแสดงเรื่องราวบางตอนในนิราศเมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ($\bar{x} = 4.22, S.D. = 0.747$) และท่านสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณนิราศเมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ($\bar{x} = 4.16, S.D. = 0.656$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ T-test, One-Way ANOVA และใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison test) ตามวิธีของ LSD (Least Significant Difference) สำหรับการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่ เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4.6 – 4.15

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามเพศ

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	172	4.48	228	4.46	.662	.416
2. ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	172	4.32	228	4.23	2.084	.150
รวม	172	4.40	228	4.34	1.741	.188

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามเพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีเพศต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามอายุ

ความสนใจในการนำ						
นิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
	ภายในกลุ่ม	50.173	394	.127		
	รวม	56.544	399			
ด้านการจัดกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.812	5	.162	1.084	.369
	ภายในกลุ่ม	59.065	394	.150		
	รวม	59.877	399			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีอายุต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงต้องทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD (Fisher's Least – Significant Different) ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความสนใจในการนำ นิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยว		ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	61 ปี ขึ้นไป
เชิงวัฒนธรรม	$\bar{x}$	4.25	4.54	4.34	4.50	4.48	4.66
ต่ำกว่า 20 ปี	4.25	-	.000*	.169	.000*	.001*	.000*
20 – 30 ปี	4.54	.000*	-	.000*	.489	.288	.058
31 – 40 ปี	4.34	.169	.000*	-	.007*	.022*	.000*
41 – 50 ปี	4.50	.000*	.489	.007*	-	.711	.013*
51 – 60 ปี	4.48	.001*	.288	.022*	.711	-	.005*
61 ปีขึ้นไป	4.66	.000*	.058	.000*	.013*	.005*	-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีอายุต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 4 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 4.66$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ($\bar{x} = 4.25$)

คู่ที่ 2 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 4.66$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 31 – 40 ปี ($\bar{x} = 4.34$)

คู่ที่ 3 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 4.66$) สูงกว่า ความ

สนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41 - 50 ปี ($\bar{x} = 4.50$)

คู่ที่ 4 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 4.66$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 51 - 60 ปี ($\bar{x} = 4.48$)

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามสถานภาพการสมรส

ความสนใจในการนำ นิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม		แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.407	2	.204	1.440	.238	
	ภายในกลุ่ม	56.137	397	.141			
	รวม	56.544	399	.473			
ด้านการจัดกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.945	2	.148	3.183	.043*	
	ภายในกลุ่ม	58.932	397				
	รวม	59.878	399				

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงต้องทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD (Fisher's Least – Significant Different) ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมา		โสด	สมรส	หม้าย/หย่าร้าง
ใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	$\bar{x}$	4.30	4.21	4.31
โสด	4.30	-	.030*	.835
สมรส	4.21	.030*	-	.037*
หม้าย/หย่าร้าง	4.31	.835	.037*	-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีอายุต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพโสด ($\bar{x} = 4.30$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรส ($\bar{x} = 4.21$)

คู่ที่ 2 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง ($\bar{x} = 4.31$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรส ($\bar{x} = 4.21$)

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามระดับการศึกษา

ความสนใจในการนำ						
นิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
	ภายในกลุ่ม	52.692	395	.133		
	รวม	56.544	399			
ด้านการจัดกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	1.019	4	.255	1.710	.147
	ภายในกลุ่ม	58.858	395	.149		
	รวม	59.878	399			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงต้องทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD (Fisher's Least – Significant Different) ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม		ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
	$\bar{x}$	4.45	4.40	4.72	4.43	4.38
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	4.45	-	.702	.033*	.887	.632
มัธยมศึกษา	4.40	.702	-	.000*	.632	.855
ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	4.72	.033*	.000*	-	.000*	.033*
ปริญญาตรี	4.43	.887	.632	.000*	-	.588
สูงกว่าปริญญาตรี	4.38	.632	.855	.003*	.588	-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 4 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ($\bar{x} = 4.72$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษากว่ามัธยมศึกษา ($\bar{x} = 4.45$)

คู่ที่ 2 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ($\bar{x} = 4.72$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรม

นิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา ($\bar{x} = 4.40$)

คู่ที่ 3 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ($\bar{x} = 4.72$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{x} = 4.43$)

คู่ที่ 4 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ($\bar{x} = 4.72$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = 4.38$)

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามอาชีพในปัจจุบัน

ความสนใจในการนำ นิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.398	5	.080	.559	.732
	ภายในกลุ่ม	56.146	394	.143		
	รวม	56.544	399			
ด้านการจัดกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.373	5	.075	.494	.781
	ภายในกลุ่ม	59.504	394	.151		
	รวม	59.877	399			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามอาชีพใน

ปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีอาชีพในปัจจุบันต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ความสนใจในการนำ นิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	2.277	5	.455	3.306	.006*
	ภายในกลุ่ม	54.268	394	.138		
	รวม	56.544	399			
ด้านการจัดกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.944	5	.189	1.262	.280
	ภายในกลุ่ม	58.934	394	.150		
	รวม	59.878	399			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงต้องทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD (Fisher's Least – Significant Different) ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ต่ำกว่า	5,000	10,001	15,001	20,001	25,001	บาทขึ้นไป
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท
$\bar{x}$	4.49	4.64	4.41	4.43	4.58	4.43	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	4.49	-	.017*	.087	.295	.462	.569
5,000 – 10,000 บาท	4.64	.017*	-	.000*	.002*	.656	.058
10,001 – 15,000 บาท	4.41	.087	.000*	-	.729	.172	.851
15,001 – 20,000 บาท	4.43	.295	.002*	.729	-	.240	.996
20,001 – 25,000 บาท	4.58	.462	.656	.172	.240	-	.569
25,001 บาทขึ้นไป	4.43	.569	.058	.851	.996	.330	-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท ($\bar{x} = 4.64$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{x} = 4.49$)

คู่ที่ 2 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท ($\bar{x} = 4.64$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท ($\bar{x} = 4.41$)

คู่ที่ 3 ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท ($\bar{x} = 4.64$) สูงกว่า ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท ($\bar{x} = 4.43$)

ส่วนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

ผลการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน โดยสรุปภาพรวม ดังนี้

ด้านความสนใจการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ จะให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมและโบราณสถานในชุมชนคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นส่วนใหญ่ เพราะสถาปัตยกรรมและโบราณสถานภายในชุมชนคลองกระแซงนั้นมีมาตั้งแต่โบราณ ไม่ว่าจะเป็น สมบัติแม่น้ำเพชร ของครูเจี๊ยะ กิตติพงษ์ พึ่งแดง ศาลาคามวาสี โดยคุณสุวรรณ พวงมาลัย ผู้เป็นเจ้าของศาลาคามวาสี และที่แห่งนี้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมภาพอดีตของเมืองเพชรบุรี จนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 6 สมบัติแม่น้ำเพชร โดย ครูเจี๊ยะ กิตติพงษ์ พึ่งแดง พร้อมกับการแต่งตายด้วยชุดลอยชาย
ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

ภาพที่ 7 (ซ้าย) ศาลาคามวาสี โดย คุณสุวรรณ พวงมาลัย

ภาพที่ 8 (ขวา) ลานอนุสรณ์สถานสุนทรภู่ ทำน้ำวัดพลับพลาชัย

ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

อีกทั้งยังมีการเที่ยวชมพระราวีงต่าง ๆ เช่น พระนครคีรี (เขาวัง) รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนริมแม่น้ำเพชรบุรีศิลปะงานปูนปั้นบริเวณถนนดำเนินเกษมที่แกะสลักเรื่องราวรามเกียรติ์โดยช่างสิบหมู่ที่ขึ้นชื่อของเมืองเพชรบุรี รวมไปถึงการเที่ยวชมความสวยงามตามธรรมชาติของถ้ำเขาหลวง ถ้ำจัน ที่มีร่องรอยของอารยธรรมนิราศเมืองเพชร

ภาพที่ 9 (ซ้าย) ถ้ำเขาหลวง

ภาพที่ 10 (ขวา) การลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชน

ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

ภาพที่ 11 การลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชนคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
 ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

ด้านความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะการไหว้พระ เพราะในจังหวัดเพชรบุรีการเดินทางมาไหว้พระนั้นไม่ต่างจากกรุงเทพมหานคร คือ วัดอยู่ติด ๆ กัน เดินทางสะดวก และสถานที่ต่าง ๆ ยังมีความสำคัญหรือมีการเชื่อมโยงกับนิราศเมืองเพชรที่ท่านสุนทรภู่เคยแต่ง ไม่ว่าจะเป็น วัดเพชรพลี วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร ลานอนุสรณ์สุนทรภู่ รวมไปถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีที่ท่านสุนทรภู่เคยล่องเรือผ่าน

2) ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่สนใจที่จะเข้าร่วมเดินทางกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอบวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ของท่านสุนทรภู่ เพื่อเป็นการสืบสาน อนุรักษ์ และ

ส่งเสริมวรรณกรรมไทยให้เป็นที่รู้จัก รวมถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่ท่านสุนทรภู่เคยได้มาเที่ยว หรือมาพำนักอาศัยภายในชุมชนคลองกรแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 12 (ซ้าย) ลานอนุสรณ์สถานสุนทรภู่ (ขวา) ทำนน้ำวัดพลับพลาชัย
ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

ภาพที่ 13 (ซ้าย) บริเวณหน้าวัดเพชรพลี (ขวา) เสาชิงช้าภายในวัดเพชรพลี
ที่มา: ยุทธภูมิ สุวรรณเวช

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง “การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวรรณกรรมประเภทนิราศของสุนทรภู่ โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยว โดยการสอบถามจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชากรในพื้นที่ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2565 กับประชากรที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชนคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire Online) ที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test One-Way ANOVA การวิเคราะห์ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test One-Way ANOVA และใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison test) ตามวิธีของ LSD (Least Significant Difference) สำหรับทำการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20 - 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้วิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยเน้น 1) สถาปัตยกรรมและโบราณสถานในชุมชนคลองกระแซง 2) พระราชวังต่าง ๆ เช่น พระราชวังบ้านปืน พระนครคีรี (เขาวัง) 3) รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนภายในชุมชนคลองกระแซง 4) ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชนคลองกระแซง 5) ความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำเขาหลวง, ถ้ำจัน เป็นต้น 6) แหล่งขนมหวาน และของฝากในชุมชนคลองกระแซง 7) แหล่งสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึกในชุมชนคลองกระแซง 8) งานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น งานแกะสลักไม้ งานปูนปั้น งานจิตรกรรมฝาผนัง ตามลำดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร ไปในทิศทางเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน

2) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความสนใจในการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ไปในทิศทางเดียวกัน

3) ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวรรณกรรมการนิราศเมืองเพชรมีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20 - 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท

5.2.2 ผลการวิเคราะห์ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

จากผลการศึกษา ความสนใจในการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะชอบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่เที่ยวประเภทสถาปัตยกรรมและโบราณสถานต่าง ๆ ภายในชุมชน เพราะชุมชนคลองกระแซง เป็นชุมชนเก่าแก่ ดิตรีมน้ำเพชรบุรี และมีความเป็นมาที่ยาวนานไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของบรมครูสุนทรภู่ ที่ได้เดินทางมาพร้อมกับลูกน้องคนสนิทมายังจังหวัดเพชรบุรี เพื่อหาของสิ่งของโดยท่านได้แต่งวรรณกรรมที่ขึ้นชื่อ และเป็นวรรณกรรมเรื่องสุดท้าย ซึ่งก็คือ “นิราศเมืองเพชร” ซึ่งมีความยาวของคำกลอนมากถึง 418 คำกลอน วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรของท่านสุนทรภู่ ได้สร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ที่ถือว่าสร้างรายได้ให้กับชุมชนคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และยังถือว่าเป็นการสร้างสรรคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสุภัทรา บุญปัญญาโรจน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “ วรรณกรรมกับการท่องเที่ยว: เศรษฐกิจ (การท่องเที่ยว) สร้างสรรคจากฐานรากวัฒนธรรม พบว่า วรรณกรรมถือเป็นส่วนที่สำคัญในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติและวรรณกรรมมักจะถูกนำไปดัดแปลงเป็นศิลปะด้านอื่น ๆ เพราะวรรณกรรมเป็นตัวแทนของความรู้สึกนึกคิดของผู้คนและสะท้อนสภาพสังคมวัฒนธรรมมาทุกยุคทุกสมัย ปัจจุบันยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรม (Soft Power) ถูกนำมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของขีดความสามารถของแต่ละประเภทและยังถือเป็นแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจยุคใหม่ที่เรียกว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) อันเป็นแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่ถูกนำมาใช้เป็นหนึ่ง

ในยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศของหลาย ๆ ประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้นได้รับการจัดอันดับเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถทางวัฒนธรรมเป็นอันดับต้น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นการดัดแปลงใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของประเทศไทยผ่านวิธีการของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) จึงถือเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย โยดัดแปลงวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการเชื่อมโยงตลอดจนวิเคราะห์หรือตีพิมพ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งทอดถึงกันในลักษณะของสหวิทยาการ แล้วดัดแปลงเป็นการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ตามบริบทปัจจุบันโดยสามารถดำรงเนื้อหาสำคัญหรือสื่อความหมายถึงความโดดเด่นของวรรณกรรมนั้น ๆ ได้อย่างน่าสนใจ อีกทั้งนิราศเมืองเพชรของสุนทรภู่ยังมีปรากฏคำสอนหลักธรรม รวมถึงการสร้างสรรค การเล่นคำ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ และยังสอดคล้องกับเครือข่าย ศรีรัตนลัม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณค่าและหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมของสุนทรภู่ กรณีศึกษานิราศภูเขาทองและนิราศเมืองเพชร” พบว่า นิราศนั้นเป็นเรื่องราวของกวีที่พรรณนาถึงการจากกันของคนรักเพื่อเดินทางไปที่ต่าง ๆ มักแต่งเป็นกลอนหรือโคลงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พบในนิราศภูเขาทองและนิราศเมืองเพชร มีดังต่อไปนี้ คือ หลักธรรมหมวดไตรลักษณ์ หลักกรรม พรหมวิหาร 4 อริยฐาน 4 สัมมาวาจา ธรรมทำให้งาม 2 ชั้นดีและโสรัจจะ) การไม่คบคนพาล ศีล 5 หรือเบญจศีล โลกธรรม และความกตัญญูกตเวที และวรรณกรรมเหล่านี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยซึ่งสรุปได้ 3 ด้านดังต่อไปนี้ 1) การประยุกต์ใช้กับบุคคลมนุษย์สร้างวรรณกรรมเพื่อสนองความต้องการทางจิตใจมนุษย์ และศิลปะเหล่านี้ก็สามารถช่วยเติมเต็มด้านจิตใจให้แก่มนุษย์ 2) การประยุกต์ใช้กับครอบครัว หากครอบครัวเริ่มที่จะอ่านหนังสือด้วยกันจะสามารถเป็นแนวทางในการสร้างความพันธะระหว่างกันในครอบครัว และ 3) การประยุกต์ใช้กับสังคม วรรณกรรมนั้นเป็นกระจกแห่งยุคสมัย เนื่องจากสามารถสะท้อนชีวิตของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะหลักธรรม รวมไปถึงสอดคล้องกับภทรา ลือชัย (2549) ได้ศึกษาเรื่อง “นิราศเมืองเพชรฉบับชำระใหม่: วิเคราะห์ตามแนวสุนทรียภาพ” โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สุนทรียภาพในด้านรูปแบบ คำ และความซึ่งปรากฏในนิราศเมืองเพชรสำนวนของสุนทรภู่ ฉบับใหม่ โดยล้อม เพ็งแก้ว สุนทรียภาพในนิราศเมืองเพชรฉบับชำระใหม่เด่นสนเรื่องการเล่นสัมผัสสระและสัมผัสอักษร แต่ปรากฏการเล่นเสียงวรรณยุกต์น้อยมากส่วนการเล่นคำนั้นพบว่า การเล่นคำซ้ำมากกว่าการเล่นคำชนิดอื่น ซึ่งการเล่นคำที่กวีเอกลีลาใช้นอกจากจะช่วยให้อ่านไพเราะ สละสลวยแล้วยังสามารถสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง สุนทรภู่ได้ใช้ภาพจน์แบบอุปมาโวหารมากที่สุด ส่วนในเรื่องของสัญลักษณ์นั้น ใช้สัญลักษณ์เป็นสิ่งของจริงโดยไม่ต้องอาศัยการตีความ ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจสามารถสื่ออารมณ์และสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

5.2.3 ผลการวิเคราะห์ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากผลการศึกษาความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามท่านสนใจให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มากที่สุด อีกทั้งยังอยากให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้ในด้านของวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีเพิ่มมากขึ้น และควรจะมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรขึ้นในวันสำคัญภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งสอดคล้องกับวนิดา อ่อนละมัย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมลิขิตโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของคนในชุมชนที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมลิขิตเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 ด้าน พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้านแนวทางการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว และมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการปรับใช้วรรณกรรมลิขิต ด้านคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมลิขิต และด้านการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยแนวทางในการปรับใช้วรรณกรรมลิขิตโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ต้องมีการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนโดยให้ชุมชนเป็นผู้เลือกและตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว และจะต้องมีกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมอย่างจริงจังทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สภาพจิตรกรรมฝาผนัง การพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ด้านงบประมาณ และด้านการประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมลิขิตและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมลิขิตเพื่อการท่องเที่ยว ฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมลิขิต จัดทำกฎระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว จัดทำป้ายเตือนหรือป้ายแนะนำสำหรับการเที่ยวชมสภาพจิตรกรรมฝาผนังลิขิต จัดโครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยววรรณกรรมลิขิต ภายใต้แผนการปรับใช้วรรณกรรมลิขิตเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสมดุล ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้ใช้แนวคิดและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยนิราศเมืองเพชร ซึ่งสอดคล้องกับอมรรัตน์ เปี่ยมดนตรี และศุภกรร์ ดิษฐพันธ์

(2558) ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า 1) การใช้วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี จะช่วยเพิ่มศักยภาพและคุณค่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรีได้ เนื่องจากจังหวัดสุพรรณบุรีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน เช่น มีสถานที่จริงที่กล่าวถึงในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผนที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันมีการสร้างคัมภีร์ขุนแผน บ้านขุนช้าง รูปจำลอง ภาพจิตรกรรมในวรรณกรรม มีถนนสายสำคัญในจังหวัดสุพรรณบุรีที่ตั้งชื่อตามตัวละครต่าง ๆ ในเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งมีความสอดคล้องตามแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อการท่องเที่ยว และตามแนวทางตัวอย่างการดำเนินการที่ดี สามารถนำมาสร้างสรรค์และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมถึงชุมชนในท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเพื่อเป็นการสร้างระบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยังเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมขุนช้างขุนแผน 2) นักท่องเที่ยวมีความสนใจในด้านการนำวรรณกรรมขุนช้างขุนแผนมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสนใจให้มีการนำวรรณกรรมขุนช้างขุนแผนมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรี สนใจให้มีการจัดจำหน่ายของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม และสนใจให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนในจังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและเน้นความเชื่อมโยงในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน รวมทั้งมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวตามสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ควรมีการรณรงค์ให้จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงประวัติศาสตร์ โดยอิงละคร นิยาย เพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวไทย ให้กลับมาดีขึ้นภายในหลังสถานการณ์กาแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

5.3.2 คนในชุมชน รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐต้องช่วยกันรักษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่กับคนรุ่นหลังต่อไป

5.3.3 หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในชุมชนให้มากขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 งานวิจัยในเรื่องของการใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีข้อจำกัดในเรื่องการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพราะเป็นช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การเก็บข้อมูลค่อนข้างยาก

5.4.2 ควรทำการศึกษาการใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีให้ครบทุกที่ เพื่อเป็นการตามรอยกวีนิพนธ์ของสุนทรภู่โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรอย่างสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตตา วานิชย์บัญชา. (2560). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. (พิมพ์ครั้งที่ 29). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2529). 200 ปีสุนทรภู่ ประวัติ และบรรณานุกรมงานนิพนธ์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- เครือวัลย์ ศรีรัตนลิ้ม. (2553). คุณค่าและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมของสุนทรภู่: กรณีศึกษา นิราศภูเขาทองและนิราศเมืองเพชร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชยาภรณ์ บำรุงเขต. (2560). การศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ญาณิศา จิตตางกูร. (2559). วรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่ : การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร. เชียงใหม่.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2549). รวบรวมความวาทสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ: กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน = Sustainable tourism development: กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประทีป วาทิกทินกร. (2544). วรรณกรรมสุนทรภู่ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วนิดา อ่อนละมัย. (2558). การปรับใช้วรรณกรรมสันไชโดยชุมชนเพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เข้าถึงจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jitt/article/view/65757>
- เล็ก พงษ์สมัครไทย. (2553). สุนทรียภาพ กวีนิพนธ์ของสุนทรภู่. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ภัทรา ลือชัย. (2549). นิราศเมืองเพชรฉบับชำระใหม่: วิเคราะห์ตามแนวสุนทรียภาพ. มหาวิทยาลัยนเรศวร/พิษณุโลก.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2523). นิราศวรรณคดี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์. (2563). วรรณกรรมกับการท่องเที่ยว: เศรษฐกิจ (การท่องเที่ยว) สร้างสรรค์จากฐานรากวัฒนธรรม. วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อมรรัตน์ เปี่ยมดนตรี. (2557). การใช้วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม (สหสาขาวิชา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- McIntosh R.W. & Goeldner C.R. . (1986). Tourism Principles, Practices, Philosophies. New York:John Wiley & Son.
- Yamane, Taro. (1970) . Statistical an Introductory Analysis. 2nd ed Tokyo: John Weatherhill, inc.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การใช้วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวรรณกรรมประเภทนิราศของสุนทรภู่ โดยเฉพาะนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยว โดยการสอบถามจากประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชากรในพื้นที่ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและเป็นแนวทางการใช้วรรณกรรมเพื่อประโยชน์ของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
3. คำตอบหรือข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและจะนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้นจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ความร่วมมือแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระพร้อมเสนอแนะแนวทางในส่วนที่ควรปรับปรุงต่อไป
4. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 ความสนใจการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
  - ตอนที่ 3 ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
  - ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) และตอบคำถามลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติของนักศึกษา ทั้งนี้ ขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

คณะผู้วิจัย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 2 ความสนใจการท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว	ระดับความสนใจ				
	สนใจ อย่างยิ่ง	สนใจ	เฉย ๆ	ไม่ สนใจ	ไม่สนใจ อย่างยิ่ง
1. สถาปัตยกรรมและโบราณสถานในชุมชน คลองกระแซง					
2. รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนภายในชุมชน คลองกระแซง					
3. ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชนคลอง กระแซง					
4. แหล่งสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึกใน ชุมชนคลองกระแซง					
5. แหล่งขนมหวาน และของฝากในชุมชน คลองกระแซง					
6. พระราชวังต่าง ๆ เช่น พระราชวังบ้านปืน พระนครคีรี (เขาวัง)					
7. งานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น งาน แกะสลักไม้ งานปูนปั้น งานจิตรกรรมฝาผนัง					
8. ความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำเขา หลวง, ถ้ำจัน เป็นต้น					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับความสนใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
1. ท่านสนใจให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมนิราศเมืองเพชรในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี					
2. ท่านสนใจนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี					
3. ท่านสนใจให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้ในด้านของวรรณกรรมนิราศเมืองเพชร จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีเพิ่มมากขึ้น					
4. ท่านสนใจให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรขึ้นในวันสำคัญภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี					
ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว					
1. ท่านสนใจที่จะสร้างปูนปั้นตัวละครที่เกี่ยวกับวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรและสามารถจับต้องได้ภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี					
2. ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมในการจัดสร้างรูปปั้นจำลองหรือการแสดงเรื่องราวบางตอนในนิราศเมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี					

ความสนใจในการนำนิราศเมืองเพชรมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับความสนใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว					
3. ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวรรณนิราศเมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี					
4. ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมโปรแกรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางวรรณกรรมนิราศเมืองเพชรภายในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี					

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นายยุทธภูมิ สุวรรณเวช
ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

1. ประวัติส่วนตัว

วัน/เดือน/ปี เกิด 1 พฤศจิกายน 2509

สถานที่ติดต่อ

สาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ ฝ่ายวิชาการและวิจัย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
86 ถนนพิษณุโลก แขวงสวนจิตรลดา
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

เบอร์โทรศัพท์ 0 2665 3555 ต่อ 1002

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 08 1904 6003

อีเมล yutthapoom.s@rmutp.ac.th

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. ที่จบ	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	สถานศึกษา
2536	การศึกษามหาบัณฑิต	ภาษาไทย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2530	ศึกษาศาสตรบัณฑิต	ภาษาไทย	มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

- รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร